

DIALOGAS

2013 m. rugpjūčio 1 d.

ISSN 1392-1916

Nr. 27 (1046). Kaina 3,70 Lt

NEPRIKLAUSOMAS SAVAITRAŠTIS

Dvidešimt antrieji leidybos metai

Kilkime!

Elenos Tervidytytės nuotr.

Ministras D.Pavalkis: 2013-ųjų egzaminų sesija – istorinė

„Sprendimas palengvinti vienodą lietuvių kalbos ir literatūros brandos egzaminą visiems Lietuvos abiturientams tėra buvusiųjų nekomunikavimo ir visuomenės nuomonės ignoravimo pasekmių švelninimas“, – tikina parlamentarų švietimo ir mokslo ministras **Dainius Pavalkis**.

3 p.

Dėl ko ir kam vertėtų įsižeisti?

„Ne švietimas lemia ekonominę pažangą, o ekonominė pažanga skatina šeimas daugiau investuoti į savo vaikų išsilavinimą“, – teigia ekonomikos pedagogė **Aušra Maldeikienė**.

POŽIŪRIS 5 p.

Į „gerovės valstybę“

„Taigi Kaplių jau nėra“, – praėjusiais metais uždarytą Kaplių profesinės technikos mokyklą apgaili **Genovaitė Žukauskaitė**.

POŽIŪRIS 7 p.

Kažkas čia nesuveikė

„Mažai raštingi, retai pamokas lankę, beveik nieko neskaitę (visus dvylika metų) abiturientai gavo beveik tiek pat, kaip išprusę, puikiai mokęsi ir tikrai apsiskaitę“, – sako 11 metų VBE vertintoja dirbusi Vilniaus Žvėryno gimnazijos mokytoja **Sigita Milisevičiūtė**.

POŽIŪRIS 9 p.

Sudėtinga sutelkti dėmesį į skruzdę, paukštį ar mylimą žmogų ir tuo pačiu metu išlaikyti platų matymo horizontą. Tai neeilinis gebėjimas.

O gal šito visai ir nebūtina siekti?

Būtinio nieko šitoje žemėje nėra. Tačiau jei nenorime praleisti gyvenimo įsikniaubę tik į savo padurkus, pasistengti, manau, verta. Mat kai mes sukoncentruojame dėmesį į kokį nors vieną pasirinktą objektą, automatiškai susiauriname savo regos lauką. Iš čia gimsta užsiciklinimai, kitos nuomonės negirdėjimas, savo darbų sureikšminimas ir panašūs mūsų egzistenciją prismaugiantys monstrai.

Kai pamėginame „atsiplėšti“ nuo konkretybės ir tarsi nuo debesies kraštelio sykiu pamatyti ir tą skruzdę, ir save su savo emocijų pasaulėliu, ir savo gyvenimą, ir visą Žemę – mes nusimetam skurdžius savo AŠ drabužėlius ir įsiliejame į bendrą visumą. Ten nėra ribų. Ten viskas įmanoma.

Žinau, kad skamba abstrakčiai, žinau, kad galite nepatikėti, – ir kodėl turėtumėte? Tačiau taip pat žinau, kad ir jūs, ir aš – visi mes ieškome ir kelio, ir gyvenimo prasmės, ir egzistencinės pilnatvės. Tad kilkime.

ET

Nauji finansai – nauji ir romansai

Drąsesnės Vyriausybės atstovų kalbos apie didesnę švietimo finansavimą rodo, kad Lietuvos ekonomika atsigauna. Tačiau švietimui tenkanti biudžeto asignavimų dalis dabar yra gerokai mažesnė už buvusią iki krizės.

Kokia tikroji Lietuvos švietimo finansinė padėtis? Kokių permainų ateinančiais mokslo metais tikėtis?

Skurdžiaus auka

Ant pasaulinės finansų krizės aukuro Lietuvos švietimas „paklojo“ ir savo „dešimtinę“ – šalies nacionalinio biudžeto asignavimai švietimui ir mokslui 2013 m., paly-

ginti su 2009 m., sumažėjo 701 mln. Lt, arba 10,5 proc. (nuo 6691 mln. Lt 2009 m. iki 5990 mln. Lt 2013 m.). Švietimui skirtų nacionalinio biudžeto lėšų procentas nuo bendro vidaus produkto (BVP) 2009–2013 m. laikotarpiu sumažėjo nuo 7,3 proc. (2009 m.) iki 5 proc. (2013 m.), šio rodiklio reikšmė dabar yra mažiausia per pastarąjį dešimtmetį.

Mokytojų atlyginimai iki 2011 m. lenkė valstybės tarnautojų atlyginimų vidurkį, tačiau dabar vis labiau nuo jo atsilieka.

Prisiminus, jog Europos Komisija (EK) ir UNESCO rekomenduoja švietimui skirti ne mažesnę kaip 6 proc. BVP nacionalinio biudžeto lėšų dalį ir kad šios rekomendacijos laikosi dauguma valstybių, Lietuvos švietimą galima drąsiai vadinti skurdžiumi.

Mažinti labiau – jau gėda?

Jei ateinančių metų šalies švietimo biudžetas būtų sudaromas vadovaujantis dabar galiojančiais teisės aktais, padėtis dar labiau pablogėtų. Švietimo ir mokslo asignavimai 2014 m. sumažėtų dar 54 mln. Lt (0,9 proc.), iš jų 33 mln. Lt būtų sumažinta dotacija mokinio krepšeliui (MK). Kitaip tariant, biudžeto asignavimų švietimui ir mokslui dalis nuo BVP 2014 m. sumažėtų iki 4,67 proc. Maža to, Lietuva taptų vienuole Europos valstybe, kuri, augant ekonomikai (prognozuojamas BVP augimas 2014 m. – 6,4 proc.), mažintų investicijas į švietimą.

Nukelta į 4 p. ▶

Moksleivių pavėžėjimas brangesnis nei mokyklos išlaikymas?

Premjeras A. Butkevičius sako, kad mokyklų tinklo optimizavimas bus tęsiamas, tačiau tuo pačiu pažymi, kad tam tikrais atvejais mokyklą išlaikyti yra pigiau nei vežioti moksleivius.

„Kaimo mokyklų tinklo optimizavimas vyksta ir toliau, bet reikia įvertinti, kad kai kuriose vietovėse vien moksleivių pavėžėjimas kainuoja daugiau nei mokyklos išlaikymas toje gyvenvietėje“, – pirmadienį (07 29) interviu „Laisvosios bangos“ radijui sakė premjeras.

Jis taip pat kritikavo esamą moksleivio krepšelio finansavimo principą, teigdamas, jog būtų racionaliau finansavimą skirstyti ne pagal moksleivių, o pagal klasių komplektų skaičių.

„Ta metodika, kuri taikoma skaičiuojant finansus švietimo sistemai, išties neatitinka šio laikotarpio dėl to, kad skaičiuojamas krepšelis kiekvienam moksleiviui. Mes turim suvokt, kad kai kuriuose rajonuose, mažuose miesteliuose, jau negalima sukomplektuoti 25 ar 27 moksleivių klasės, kai kur yra 15 moksleivių ir tuo atveju lėšų skyrimas tai klasei yra daug mažesnis, o mokytojas turi ruošti nepriklausomai nuo to, kiek klasėje vaikų. Reikia atsižvelgti į komplektų, klasių skaičių“, – kalbėjo Vyriausybės vadovas.

S. Jurkevičius: bendras abiturientų lygis – grėsmė visai šaliai

„Bendras pasiekimų lygis vis tik, drįsčiau pasakyti, yra gana prastas. Tiesiog matai skaičius ir matai, kiek mokinių išlaiko pakankamai gerai, kiek vidutiniškai ir kiek išlaiko prastai. Ir kam ten lyginti, – yra sveikas protas. Jeigu matai, kad apie 50 proc. Lietuvos abiturientų negali pasiekti vidutinio lygio, tai yra iš tiesų grėsmingas skaičius, verčiantis labai rimtai susimąstyti.

Kita vertus, mes visą laiką turime gerų mokinių. Bet geri mokiniai yra konstanta, jų visą laiką bus bet kokiomis sąlygomis. Tačiau švietimo sistemos paskirtis yra tempti masę“, – kalbėjo Vilniaus licėjaus vadovas S. Jurkevičius „Žinių radijo“ laidoje (07 26). Jis neslėpė, kad yra nusivylęs bendru šalies abiturientų pasiekimų lygiu, ir teigė, jog faktas, kad daugiau nei 50 proc. baigusiujų vidurines mokyklas nesiekia vidutinio lygio, yra didžiulė grėsmė visai šaliai.

Pasak direktoriaus, ši grėsminga tendencija vėliau persikelia į aukštąsias mokyklas.

➤ APKLAUSA

Atostogos – jokių planų!

Yra psichologų, gydytojų, kurie tikina, jog dviejų savaitių pakanka, kad žmogaus organizmas pailsėtų. Yra tvirtinančių, kad be mėnesio kokybiško poilsio nebūna...

Įvairiose šalyse atostogų trukmė skiriasi. Amerikiečiai mėgsta atostogauti trumpai, bet intensyviai ir bent du kartus per metus. Europiečiai lėtesni ir „ilgesni“.

Atostogų laikas kai kuriose šalyse skiriasi ir pagal profesijas. Taip yra ir mūsų Lietuvoje.

Mokytojai atostogauja ilgai, ir daug kas jiems to labai pavydi.

Birželio pabaigoje („Dialogo“ redakcija visą liepą atostogavo) interviu (www.dialogas.com) klausėme apie atostogų planus. Atsakymai pasiskirstė štai taip:

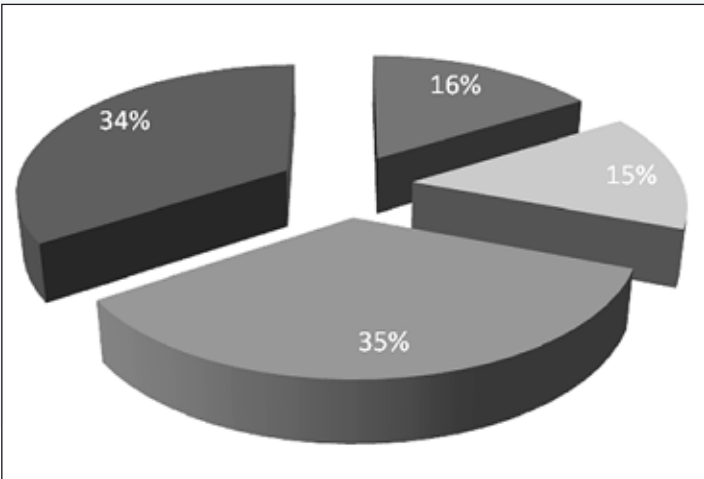
Planų daugiau negu atostogų laiko – 16 proc.;

Turiu joms keletą planų – 15 proc.;

Planų neturiu, pinigų neturiu – liūdna – 35 proc.;

Jokių planų – būsiu spontaniška(-s) ir tuo mėgausiuos – 34 proc.

Kad ir kaip ten būtų, vasara, o mokytojams – ir atostogos tęsiasi, nepriklausomai nuo mūsų planų ir galimybių visus juos realizuoti. Tad nuoširdžiai linkime, kad ir tie keli procentai liūdesio, nušviesti saulės ir nuplauti vasaros lietaus, virstų džiugiesiu: vis priminkime sau, kad tikrai nėra taip blogai, kaip galėtų būti...

Vyriausybė nepritaria nemokamam visų pradinukų maitinimui

Vyriausybė praėjusį trečiadienį (07 24) patvirtino neigiamą išvadą Seime registruotiems siūlymams dėl nemokamo visų mokinių, kurie mokosi pagal priešmokyklinio ar pradinio ugdymo programas, maitinimo neatsižvelgiant į tėvų pajamas. Posėdyje po diskusijų patvirtinta Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos parengta išvada, kuria siūloma tokio siūlymo Seime nesvarstyti.

Išvadoje pažymima, kad, sie-

kiant įgyvendinti 16-osios Vyriausybės programą, Socialinės paramos mokiniams įstatymo pataisos, įvertinus ekonominę situaciją ir finansines valstybės galimybes, prireikus bus pateiktos 2016 m. pirmame ketvirtyje.

„Pritarus įstatymo projektui, nemokamą maitinimą (pietūs) papildomai gautų apie 82 tūkst. mokinių, kurie mokosi pagal priešmokyklinio ar pradinio ugdymo programas. To-

dėl siūlomai nuostatai įgyvendinti iš valstybės biudžeto reikėtų papildomų lėšų. Vienam mokiniui vienai dienai nemokamam maitinimui (pietums) vidutiniškai skiriant 3,9 lito, iš valstybės biudžeto papildomai metams reikėtų apie 53,2 mln. litų (kartu su administravimo išlaidomis). Mokyklų steigėjų papildomos lėšos patiekalų gamybos išlaidoms finansuoti sudarytų apie 13 mln. litų“, – nurodo Vyriausybė.

Prezidentės patarėja: naujas egzaminų vertinimas įnešė sumaištį

Prezidentės D. Grybauskaitės vyriausioji patarėja švietimo, mokslo, kultūros ir nevyriausybinių organizacijų klausimais V. Būdienė pripažino, jog šiemet pasikeitusi egzaminų vertinimo sistema veikė ne visai sklandžiai.

„Pasikeitė egzaminų vertinimas – atsisakyta vadinamojo norminio vertinimo, kai visų rezultatai išrikiuojami į vieną eilę. <...> Naujasis vertinimas įnešė šiekios tokios sumaišties, galbūt trūko informacijos. Mes prezidentūroje taip pat gauname nemažai tėvelių ir abiturientų laiškų dėl kai kurių nesuprantamų dalykų“, – „Žinių radijui“ sakė V. Būdienė.

Virš direktorių galvų – terminuotos sutartys

Pirmadienį (07 29) interviu „Laisvosios bangos“ radijui premjeras A. Butkevičius pareiškė, jog pritaria, kad biudžetinių įstaigų vadovai būtų skiriami terminuotai, tačiau pažymėjo, kad nepritarų kadencijų ribojimui.

Tokią poziciją premjeras išsakė, komentuodamas Kultūros ministerijos inicijuotą projektą dėl kadencijų įvedimo didžiųjų bibliotekų vadovams.

„Tai nėra iki galo užbaigtas įsta-

tymo projektas, <...> šitas įstatymas turėtų būti pabaigtas [rengti] iki rugsens vidurio. Jis apimtų daugelį biudžetinių organizacijų ir Seime galėtų būti kompleksiskai svarstomas vienu metu. Po kiekvienos kadencijos turėtų būti renkamas vadovas, bet neturėtų būti ribojamas kadencijų skaičius“, – sakė A. Butkevičius.

Kultūros ministerija pasiūlė Bibliotekų įstatymą papildyti nustatant kadencijas nacionalinės, apskričių viešųjų bibliotekų ir valstybi-

nės reikšmės bibliotekų vadovams.

Pataisos inicijuojanti Kultūros ministerija tvirtina, kad „ilgas vadovavimo periodas, netaikant kadencijų, neretai tampa inercijos priežastimi ir inovacijų trukdžiu“, o siūlomas reguliavimas leis išvengti stagnacijos bibliotekų sektoriuje.

Ruošiamos Biudžetinių įstaigų įstatymo pataisos turėtų įtakos savi-valdybėms ir valstybės institucijoms priklausančių beveik 3 tūkst. įstaigų, įskaitant mokyklas, vadovams.

Į profesines mokyklas – jau 8,3 tūkst. kandidatų

Pirmadienį (07 29) Švietimo ir mokslo ministerija (ŠMM) paskelbė, kad prašymus mokytis profesinėse mokyklose jau pateikė 8,3 tūkst. kandidatų. Ministerija nurodė, jog tai sudaro beveik pusę visų galimų priimti mokinių.

Trečdalis pareiškusiųjų norą mokytis profesinėse yra įgiję vidurinę išsilavinimą. Į daugiau kaip 70 šalies profesinio mokymo įstaigų, kurios siūlo apie 300 įvairių profesinio mokymo programų, priimami mokiniai nuo 14 metų. Paprastai profesinės mokyklos prašymus mokytis priima iki rugsėjo.

Pasak švietimo ir mokslo ministro D. Pavalkio, visuomenės požiūris į profesinį mokymą keičiasi, ateina vis daugiau norinčiųjų išmolti amato. Į praktiką orientuotas profesinis mokymas, pasak ministro, atspindi bendrą Europos Sąjungos šalių tendenciją artinti darbo ir mokymo sritis. Pasak ministerijos, Europos lygiu vis labiau akcentuojamas profesinio mokymo, organizuojamo realioje darbo vietoje, vaidmuo sprendžiant jaunimo nedarbo problemą. Pabrėžiama pameistrystės, kai besimokantieji daugiau laiko praleidžia įmonėse ir darbdaviai priima atsakomybę už mokymą, sėkmę.

Stojimo rezultatai: valstybės finansavimą gaus mažiau studentų

Praėjusį šeštadienį (07 27) paskelbti šių metų stojamųjų į aukštąsias mokyklas pirmojo etapo rezultatai – į Lietuvos aukštąsias mokyklas valstybės lėšomis studijuoti pakviesta 14 713 asmenų, dar 401 pakviestas studijuoti tikslinėse vietose.

Praėjusiais metais į aukštąsias mokyklas valstybės lėšomis studijuoti buvo pakviesta 15 872 tūkst. asmenų.

Universitetuose valstybės finansavimą šiemet gauna 7744 tūkst. būsimų studentų – maždaug tūkstančiu mažiau negu pernai, o kolegijose – 6,969 tūkst. jaunuolių, t. y. beveik pusšimčiu mažiau nei praėjusiais metais.

Į valstybės nefinansuojamas vietas šiemet pakviesta studijuoti 17 858 tūkst. stojančiųjų, iš jų 537 įgijo teisę į studijų stipendijas.

Daugiausia valstybės finansuojamų studentų įstojo į Vilniaus universitetą (VU) – 2573 tūkst., antras pagal vadinamųjų „studentų krepšelių“ skaičių – Kauno technologijos universitetas (KTU) su 1241 tūkst. valstybės finansavimą gaunančiais pirmakursiais, trečioje vietoje liko Vilniaus Gedimino technikos universitetas (VGTU), į kurį įstojo 1224 tūkst. valstybės finansavimą gausiantys jaunuoliai.

Daugiausia valstybės finansuo-

jamų vietų sutraukė šios programos: ekonomika (145), teisė (141) ir medicina (139) VU, programų sistemos KTU (131) ir VU (130), medicina Sveikatos mokslų universitete (117), politikos mokslai VU (110) bei multimedija ir kompiuterinis dizainas, transporto inžinerija ir kūrybinės industrijos VGTU (po 87).

Šiemet stoti į 44 Lietuvos aukštąsias mokyklas (21 universitetą ir 24 kolegijas) užsiregistravo 41 015 tūkst. asmenų – beveik 3 tūkst. mažiau nei praėjusiais metais (pernai stoti pretendavo 43 921 tūkst. jaunuolių), tačiau priėmimo sąlygas tenkino 34 981 stojantysis (2012 m. – 38 284).

D. Pavalkis: kiekvienais metais mokinių sumažėja po Plungę

Po praėjusio penktadienio (07 26) ryte vykusio profesinių sąjungų ir Vyriausybės atstovų susitikimo švietimo ir mokslo ministras D. Pavalkis žurnalistams teigė, kad mokinių kasmet sumažėja po 25–30 tūkst.

„Aš mėgstu lyginti – kiekvienais metais sumažėja po Plungę, absoliučiais skaičiais tai yra apie 25–30 tūkst., kiekvienais metais panašus mažėjimas yra“, – žurnalistams po susitikimo kalbėjo D. Pavalkis. Tačiau, pasak ministro, tai nereiškia, kad nebus atleidžiami mokytojai.

„Pasakyti, kad mokytojų nemažės, aš nedrįsčiau, nes Lietuva turi kol kas didžiausią santykį: mes ginčijamės dėl to santykio skaičiavimo metodikos, bet yra 6–7 mokiniai vienam mokytojiui“, – sakė jis.

Ministras D.Pavalkis: 2013-ųjų egzaminų sesija – istorinė

Seimo Tėvynės sąjungos-Lietuvos krikščionių demokratų (TS-LKD) frakcijos nariai šių metų birželio pabaigoje įteikė švietimo ir mokslo ministrui Dainiui Pavalkiui klausimus dėl Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo (LVAT) sprendimo, kuriuo pripažinta, kad lietuvių kalbos ir literatūros egzamino užduotys tautinių mažumų mokomąja kalba mokyklų abiturientams buvo palengvintos nepagrįstai. Į klausimus opozicijos atstovai prašė atsakyti raštu ir žodžiu artimiausiam Seimo posėdyje. Tai ministras ir padarė liepos 2-ąją. Klausimus ministrui „Dialogas“ paskelbė praėjusiam 26 numerį (06 27). Šiuosyk –

Švietimo ir mokslo ministro D.Pavalkio atsakymai į Seimo narių klausimus

Gerbiamas posėdžio pirmininke,
Gerbiami Seimo nariai,

dėkoju už galimybę plačiau pristatyti situaciją dėl lietuvių kalbos ir literatūros brandos egzamino organizavimo per 2013 m. brandos egzaminų sesiją. Remdamasis LRS Statuto 209 straipsniu teikiu atsakymus į grupės Seimo narių užduotus klausimus.

2013 m. egzaminų sesija iš esmės baigėsi. Džiaugiuosi, kad šiemet ji praėjo kaip niekada ramiai, be nesusipratimų, kurių anksčiau, deja, ne visuomet pavykdavo išvengti.

Vienas iš svarbiausių dalykų (praėjusių kažkodėl nepastebėtų) tas, kad 2013-ųjų egzaminų sesija buvo istorinė. Istorinė ta prasme, kad pirmą kartą nuo nepriklausomybės atkūrimo ir praėjus 25 metams nuo švietimo reformos pradžios visi šių metų abiturientai laikė vienodą lietuvių kalbos egzaminą.

Belieka tik stebėtis, kad, atrodytų, elementarus ir savaime suprantamas dalykas taip sunkiai skynėsi kelią į gyvenimą. Per tą laiką turėjome keturias švietimo įstatymo redakcijas, 18 įstatymo pataisų, tačiau vienodo lietuvių kalbos egzamino klausimas teisiškai preciziškai taip ir nebuvo sutvarkytas.

Pasižiūrėkime:

– dar 2002 m. patvirtintose Tautinių mažumų švietimo nuostatose numatyta – „užtikrinant visiems mokslieiviams lygias galimybes studijuoti Lietuvos aukštosiose mokyklose, organizuoti visų bendrojo lavinimo mokyklų

abiturientams lietuvių kalbos raštingumo brandos egzaminą pagal tokią pačią programą, šios nuostatos įgyvendinimui parengti tvarką ir sukurti reikiamas sąlygas ugdymo procese“.

– 2004–2008 metų Vyriausybės programos įgyvendinimo priemonėse – „Įdiegti vienodo turinio lietuvių kalbos brandos egzaminą visiems vidurinio ugdymo programoms baigiantiems vaikams“ – nurodytas terminas iki 2007 m. II ketv.

– Lietuvos lenkų tautinės mažumos švietimo raidos strategijoje (2005 m.) – „Siekiant užtikrinti lygias mokinių galimybes stojant į aukštąsias mokyklas, brandos egzaminų lietuvių kalbos testus rengti pagal tą pačią programą visiems Lietuvos abiturientams nepriklausomai nuo mokyklos mokomosios kalbos. Tai bus vykdoma suderinus lietuvių kalbos mokymo programas (gimtosios ir valstybinės) ir jas įgyvendinus. Šiam tikslui įgyvendinti numatytas pereinamasis laikotarpis iki 2008 metų“.

– Pagrindinio ugdymo pasiekimų patikrinimo ir brandos egzaminų tobulinimo 2008–2012 metais priemonių plane – „nuo 2012 metų lietuvių kalbos egzaminas bus vykdomas pagal bendrą egzamino programą (vietoj buvusių lietuvių (gimtosios) ir lietuvių (valstybinės) kalbos brandos egzaminų“.

Nepaisant to per šį ilgą laikotarpį taip ir nesurastas kompromisas, daug dalykų daryta paskubomis, neapskaičiuojant kelių žingsnių į priekį.

Su šia situacija susidūriau iškart po to, kai Seimas patvirtino **koalicinės** Šešioliiktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programą ir aš pradėjau dirbti švietimo ir mokslo ministru. Kėliau sau esminį tikslą – išlaikyti strateginę kryptį dėl vienodo lietuvių kalbos ir literatūros brandos egzamino. Taip pat buvo būtina taisyti neatitikimus, į kuriuos nekreiptas dėmesys rengiantis perėjimui prie vienodo lietuvių kalbos egzamino: ugdymo planuose lietuvių kalbai skiriamų valandų skaičius lietuviškose ir tautinių mažumų mokyklose skiriasi daugiau kaip 800 pamokų, skirtinga lietuvių gimtosios kalbos ir valstybinės lietuvių kalbos mokymo praktika ir daug kitų svarbių dalykų, kurie buvo nutylimi, ignoruojami ir nesprenžiami.

Dėl visų šių priežasčių mano įsakymu buvo atlikti tam tikri Lietuvių kalbos ir literatūros brandos egzamino programos pakeitimai, kurių esmė – rašant rašinį leisti remtis didesniu autorių skaičiumi (buvo galima remtis keturiais, po pakeitimo – septyniais) **visiems** Lietuvos abiturientams ir sumažinti rašinio apimtį abiturientams, kurie baigia mokyklas tautinių mažumų mokomąja kalba. Šio įsakymo galiojimas laike neapibrėžtas, tačiau tai nereiškia, kad jis negali būti keičiamas atsižvelgus į jo taikymo praktiką. Įgyvendindamas savo, kaip teisėkūros subjekto, įgaliojimus turiu teisę keisti priimtus teisės aktus, ką ir darysiu, jei bus reikalinga.

Rengiant įsakymą būta įvairių nuomonių. Jas reiškė ne tik ministerijos valstybės tarnautojai, tačiau ir lietuvių kalbos specialistai, mokyklų vadovai, įvairios visuomeninės organizacijos. Taip pat ir Seimo nariai, balsavę už 16-osios Vyriausybės programą, kurioje parašyta, kad tautinių mažumų mokyklose suvienodintas egzaminas bus nukeltas į vėlesnį laiką.

Sprendimas nustatyti diferencijuotą teisinį reguliavimą lietuvių kalbos ir literatūros brandos egzaminų programoje priimtas visų pirma dėl skirtingo skiriamo valandų skaičiaus lietuvių kalbai ir literatūrai. Kaip jau minėjau, tautinių mažumų mokyklos mokiniai mokėsi lietuvių kalbos ir literatūros 818 valandų mažiau negu mokiniai lietuviškose mokyklose. Gaila, kad praėjusios kadencijos Seimas ir Vyriausybė, nustatydami, kad visi mokiniai turi laikyti vienodą lietuvių kalbos ir literatūros egzaminą, nesudarė tinkamų ir vienodų sąlygų valstybinės kalbos mokymuisi. Tai padaryti buvo privalu, ką konstatavo ir Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas savo 2013 m. birželio 18 d. sprendime.

Teismas pažymėjo, kad *valstybė, nustatydamą valstybinės kalbos mokėjimo reikalavimus, kartu turi ir pareigą imtis organizacinių priemonių švietimo srityje, kurios sudarytų galimybes mokiniams šiuos reikalavimus įgyvendinti*. Teisėjų kolegija taip pat atkreipė dėmesį, kad *švietimo įstatymo 5 straipsnio 1 dalis įtvirtina vieną iš pagrindinių švietimo sistemos principų – lygių galimybių principą, pagal kurį švietimo sistema yra socialiai teisinga, ji užtikrina asmens teisių įgyvendinimą, kiekvienam asmeniui laiduoja švietimo prieinamumą, bendrojo išsilavinimo bei pirmosios kvalifikacijos įgijimą ir sudaro sąlygas tobulinti turimą kvalifikaciją ar įgyti naują*.

Nukelta į 9 p. ▷

EGZAMINAI

Žada kelti raštingumo reikalavimus

Pirmą kartą surengtą bendrą lietuvių kalbos ir literatūros brandos egzaminą (apie jo bendrumus ir skirtinumus „Dialogas“ ne sykį rašė) išlaikė panašus skaičius lietuvių ir tautinių mažumų mokyklų abiturientų. Apie tai pranešė Nacionalinis egzaminų centras (NEC), paaiškęs minėto egzamino rezultatus.

Egzaminą išlaikė 90,11 proc. visų kandidatų. Iš jų 90,19 proc. abiturientų, kurie mokėsi mokyklose lietuvių mokomąja kalba, ir 88,83 proc. besimokiusiųjų mokyklose tautinių mažumų kalbomis.

Šimto balų įvertinimą gavo 1,62 proc. visų laikiusiųjų. Kandidatų, kurie mokėsi mokyklose lietuvių mokomąja kalba, šimto balų įvertinimą gavo 1,70 proc., o kandidatų, kurie mokėsi mokyklose tautinių mažumų mokomosiomis kalbomis, – 0,42 proc.

Paskelbus egzamino rezultatus portalo *Delfi* pakalbin-ta lietuvių kalbos ir literatūros valstybinio brandos egzaminą (VBE) vertinimo komisijos pirmininkė mokytoja ekspertė A.Šventickienė išsakė nuomonę, jog daug emocijų sukėlęs politinis sprendimas tautinių mažumų mokyklų abiturientams privalomą žodžių skaičių VBE rašinyje sumažin-

ti nuo 500 iki 400 žodžių nepasiteisino: esą mąstantys, geresnių rezultatų siekiantys mokiniai norėjo išplėtoti temą, tad didesnė dalis rašė ilgesnius nei 500 žodžių rašinius. NEC duomenimis, suskaičiavus apie 40 proc. mokinių iš mokyklų tautinių mažumų mokomosiomis kalbomis parašytą žodžių skaičių rašinyje, paaiškėjo, kad beveik pusė mokinių parašė didesnės apimties rašinius nei buvo nustatyta lietuviškų mokyklų mokiniams. Didesnės apimties darbus parašė mokiniai, kurie gavo gerus arba labai gerus įvertinimus.

NEC savo informacijoje taip pat skelbia, jog, vertintojų nuomone, tautinių mažumų mokyklų abiturientų gebėjimai kurti tekstą žymiai patobulėjo lyginant su pernai atliktais bandomojo tyrimo darbais, kuomet tie patys mokiniai, tuomet dar vienuoliokai, rašė panašios struktūros rašinį.

O A.Šventickienė pranešė: „...dėl raštingumo laikomos nuostatos kitąmet griežtinti reikalavimus tiek tautinių mažumų mokyklų vaikams, tiek gimtakalbiams“. Pasak VBE vertinimo komisijos pirmininkės, kartelė dar kils, bus siekiama, kad mokiniai būtų raštingesni.

„Dialogas“ inf.

Nauji finansai – nauji ir romansai

► Atkelta iš 1 p.

Net ir tuo atveju, jei ateinančiais metais švietimui ir mokslui skiriamų asignavimų apimtys išliktų tos pačios kaip 2013-aisiais, nacionalinio biudžeto asignavimų švietimui ir mokslui dalis sumažėtų iki 4,71 proc. BVP. Priežastis ta pati – prognozuojamas šalies ekonomikos augimas.

Tam, kad švietimo ir mokslo finansavimas 2014 m. būtų santykinai bent jau ne mažesnis kaip 2013 m. ir sudarytų 5 proc. nuo BVP, 2014 m. papildomai reikėtų skirti 385 mln. Lt. Iki EK rekomenduojamos lėšų sumos – 6 proc. BVP – 2014 m. papildomai reikėtų skirti gerokai daugiau – 1634 mln. Lt.

Šiaip ar taip papildomo finansavimo šalies švietimo sistema ateinančiais metais gali tikėtis. Pagrindinė garantija – Algirdo Butkevičiaus vadovaujamos šešioliktosios Vyriausybės 2012–2016 metų programos 27 punktas, kuris įtvirtina įsipareigojimą, kad, ekonomikai atsigauvant, švietimo ir mokslo finansavimas bus didinamas.

Didinti finansavimą siūlo drąsiai

Apie tai, kad Švietimo ir mokslo ministerija (ŠMM) tikisi, jog formuodama 2014 m. biudžetą Vyriausybė laikysis savo įsipareigojimo didinti švietimo sistemos finansavimą, švietimo ir mokslo ministras Dainius Pavalkis pareiškė dar birželį. Pasak jo, ŠMM laikosi nuostatos, kad dėl mokinių skaičiaus mažėjimo atsilaisvinusios lėšos turi būti investuojamos į švietimo kokybę ir prieinamumą. ŠMM siūlo nemažinti lėšų sumos MK finansuoti ir tikina, kad toks sprendimas leistų pasiekti kelių tikslų. Pirma, amortizuoti klasių komplektų finansavimo mažėjimą. Mat pastarųjų mažėja lėčiau nei mokinių skaičius, todėl trūksta lėšų jiems išlaikyti. Antra, mokyklų finansavimas būtų suderintas su jų tinklo kūrimo taisyklių pakeitimais, būtų patikslinti sutartinių mokinių apskaičiavimo koeficientai ir finansavimo kriterijai. Pasak ŠMM, tai leistų „užtikrinti racionalų, pagrįstą ir poreikius labiau atitinkantį MK lėšų paskirstymą ir panaudojimą“.

Pasak ministro, būtų sumažinti mokinių vidurkiai, pagal kuriuos skaičiuojamas kai kurių mokyklų 11–12 kl. mokinio krepšelis; būtų peržiūrėtas mokyklų suskirstymas pagal dydį ir įvesta papildoma mokyklų grupė („laiptelis“) miestelio arba kaimo pagrindinėms mokykloms (progimnazijoms), kuriose mokosi nuo 201 iki 300 mokinių; būtų peržiūrėti kai kurių mokyklų sutartinių mokinių apskaičiavimo koeficientai. Be to, liktų lėšų ir didesniai pedagoginių psichologinių tarnybų (PPT) finansavimui.

ŠMM taip pat siūlo biudžeto patvirtinimo įstatyme atsakyti nuostatos, pagal kurią dėl sumažėjusio mokinių skaičiaus nuo rugsėjo 1 d. nepanaudota specialios tikslinės dotacijos dalis MK finansuoti ketvirtąjį ketvirtį grąžinama į valstybės biudžetą. Šias lėšas ministerija nukreiptų pedagogų išeitinėms išmokoms mokėti ir kitoms būtinoms ugdymo reikmėms. ŠMM tikina, jog dėl lėšų išeitinėms kompensacijoms trūkumo šalyje nevyksta pedagogų kaita.

Ministerija Vyriausybei teigia, kad MK finansuoti skiriamų lėšų padidėjimas 63 mln. Lt leistų jai pedagogų tarnybinių atlyginimų koeficientų minimalią ribą padidinti iki koeficientų vidurkio. Kitaip tariant, leistų susiaurinti atlyginimų „šakutes“.

Daugiau lėšų ŠMM taip pat siūlo skirti švietimo srities valstybės investicijų programai (VIP), ikimokyklinukų ugdymui ir kitoms finansavimo išlaidoms.

Veikia ir jungtinės pajėgos

Bandydami „pramušti“ didesnį švietimo finansavimą ateinančių metų biudžete, ŠMM vadovai pasirūpino ir solidžiu palaikymu. Vidurvasarį Seime įvyko konferencija „Lietuvos

Elenos Tervidytės nuotr.

švietimas – šalies prioritetas ir jo identifikavimo bei įteisinto problemos“. Po konferencijos rezoliucija, kuri ragina daugiau biudžeto lėšų skirti švietimui, – Lietuvos švietimo įstatigų profesinės sąjungos (LŠPS) pirmininko Eugenijaus Jesino, Lietuvos švietimo profesinės sąjungos (LŠPS) pirmininko Audriaus Jurgelevičiaus bei vienos iš valdančiosios koalicijos narės – Seimo Darbo partijos (DP) frakcijos seniūno parašai.

Rezoliucija Vyriausybei bei ŠMM siūlo siekti, kad švietimo finansavimas būtų didinamas dar labiau. Siūlo ma gražinti mėnesinės bazinės algos dydį į prieškrizinį lygį; didinti mokytojų, turintiems 20 ir 25 metų darbo stažą, darbo užmokestį; mažinti mokinių skaičių klasėse bei mobiliuose grupėse; nuo 2014 m. sausio 1 d. pradėti vykdyti atnaujintą ilgalaikę pedagogų darbo užmokesčio didinimo programą. Konferencijos dalyviai ragina valdžią siekti, kad dėl mokinių skaičiaus sumažėjimo nepanaudotos tikslinės dotacijos lėšos kiekvienais metais būtų paliktos švietimo sistemoje, o pedagogų pensinis amžius būtų paankstintas penkeriais metais. Vyriausybei siūlomų „siekinų“ sąrašą užbaigia siūlymas „siekti padidinti ikimokyklinio ugdymo tikslinio valstybės finansavimo valandas iki 8 valandų, suvienodinant auklėtojų darbo apmokėjimą su bendro lavinimo mokyklų pradinio klasių pedagogų darbo užmokesčiu, ir užtikrinti auklėtojų padėjėjų atitinkamą jų atliekamam darbui statusą bei apmokėjimą“.

Rezultatų yra

ŠMM, profesinių sąjungų ir DP frakcijos Seime jungtinių pajėgų pastangos pakeisti švietimo siste-

mos finansavimą jau duoda ir neprastų rezultatų. Liepos 26 d. LŠPS ir LŠIPS vadovai susitiko su premjeru A. Butkevičiumi ir kalbėjosi apie švietimo finansavimą bei jo perspektyvas. Pasak LŠPS, susitikime buvo pasiektas sutarimas, kad švietimo finansavimas negali daugiau mažėti. Vyriausybės vadovas taip pat sutiko, kad vykdant šių metų biudžetą ir planuojant kitų metų valstybės išlaidas reikia laikytis nuostatos, jog nepanaudoti pinigai dėl sumažėjusio mokinių skaičiaus turi likti švietimo sistemoje. Taip esą būtų užtikrintas stabilus mokyklų finansavimas, garantuojantis tiek aukštesnę moksleivių ugdymo kokybę, tiek geresnes mokytojų darbo sąlygas. Susitikime taip pat sutarta, jog būtina radikalčiai reformuoti dabartinę mokyklų finansavimo tvarką taikant mokinio krepšelį, t. y. keisti jį klasės krepšeliu. Vyriausybės vadovas sutiko ir su profesinių sąjungų reikalavimu tobulinti ikimokyklinio ugdymo finansavimą, tačiau pažymėjo, kad valstybės galimybės leidžia tai padaryti palaipsniui.

Be to, susitikimo dalyviai sutarė, kad naujųjų mokslo metų išvakarėse su premjeru, dalyvaujant švietimo ir mokslo, finansų bei socialinės apsaugos ir darbo ministrams, aptars konferencijos rezoliucijoje išdėstytų reikalavimų įgyvendinimo galimybes ir laiką.

Taigi 2014 m. nacionalinio biudžeto projekto formavimas švietimo sistemai teikia vilčių. Tikėkimės, kad jos nebus tuščiažiedės.

Vytautas STRAZDAS,
„Dialogo“ apžvalgininkas

Dėl ko ir kam vertėtų įsižeisti?

Aušra MALDEIKIENĖ

Praėjusi savaitė (portale „Pinigų karta“ šis straipsnis paskelbtas 07 19, – *red. pasta-ba*) buvo garsi visokiais dideliais įvykiais, visų pirma, pasibaigusiu Darbo partijos teismu. Vis dėlto, atrodytų, eilinis vieno įsižeidusio tėvelio laiškas man paliko didžiausią įspūdį. Ir tikrai ne todėl, jog manau, kad kažkoks vaikas, gavęs pirmus savo gyvenimo šimtukus, kartu su savo bailiu tėveliu, net neišdrįsusių savo vardo parašyti, turėjo dėl ko įsižeisti. Jei būtų sveiko proto ir susivokimo, nieko, išskyrus dėkingumą ir nuostabą, kad su juo susitinka pats šalies Ministras Pirmininkas, nei tėvelis, nei sūnelis nė pajutę nebūtų. Nes, kaip bežiūrėti, – anokie čia ypatingi nuopelnai, – viso labo graži paraiška ateičiai, kurią dar ilgai ir nuoširdžiai reikės bandyti pagrįsti sunkiu darbu. Beje, ir kolegų mokslininkai iš keturių šalių – Pietų Korėjos, Švedijos, JAV ir Taivano – išgirdę apie tokias lietuviškas „bėdas“ nustebo tik dėl vieno, – kad šalies premjeras rado laiko susitikti su abiturientais. Sakė: būtų gerai, kad ir pas mus taip būtų.

Galima, žinoma, tokius plikbajoriškus gestus, kai piktinamasi, jog gautas tik tušinukas (ką, beje, reikėjo *duoti* vaikui, kuris dar nieko gyvenime neužsidirbo?), nurašyti asmens nemokėjimui skaičiuoti. „Niekas verta valstybės“ (čia iš to tėvelio leksikos) jo sūnui vien už gražias akis jau davė mažiausia 75 tūkst. litų vertės dovaną iš mokesčių mokėtojų kišenės (tik mažiausia kainavo to vaikinio mokslas mokykloje). Matyt, jei tėveliui pačiam viską iki cento būtų reikėję sumokėti, ambicijos būtų adekvatesnės. Taigi, kas jau kas, o valstybė jo sūnui davė labai labai daug. Ir dar labai daug davė daugybė mokytojų, kurie su tikrai kukliais atlygiais (jei dirba sąžiningai) padėjo jo vaikui kažko išmokti.

Galima tokias iš piršto laužtas šlėkelių „bėdas“ pateisinti ir bendro susivokimo pasaulyje stygiumi. Pietų Korėjoje dirbanti panašių problemų sprendimo konsultantė Modesta Naciūtė socialiniuose tinkluose profesionaliai paaiškino, kad susidūrėme su lūkesčių valdymo problema: „Kai gyveni už 300 km nuo sostinės ir gauni vardinį pakvietimą susitikti su premjeru, gali tikėtis ir vardinio dėmesio. Nebent prie pakvietimo būtų įdėta programa, iš kurios matytųsi, kaip kas bus. Be to, kuo daugiau pastangų įdedi, kad pasiektum tikslą (šiuo atveju atvyktum į Vilnių, sudalyvaustum renginy), ir kuo rečiau tokią progą turi (gal tik kartą gyvenime), tuo didesnius lūkesčius puoselėji.“

Aš savo ruožtu tik pridurčiau, kad tai tikrai šeimos ir mokyklos bėda, kad neišmoko vaikų realiai vertinti gyvenimą, būti dėkingų, kai yra už ką (kaip šiuo atveju už suteiktą galimybę mokytis), ir mokėti su-

prasti tikras, o ne tariamas „tušinukų ir baliukų“ lygio problemas.

Vis dėlto, kol vieni piktinosi, kad gavo tik tušinuką ir todėl pasijuto tiek „pažeminti“, kad net Valdovų rūmų ekspozicijos neapžiūrino, dauguma jaunų žmonių rinkosi gyvenimo kelią.

Apie kokius nors valstybės vadovų susitikimus su šiemet Universitetą baigusiais absolventais, net geriausiais jų, kol kas girdėti neteko. Toks renginys tikrai būtų labai puikus, jei vyktų tuose pačiuose Valdovų rūmuose po, tarkime, gero pusmečio: kur dirba tie jauni žmonės, ką jiems davė metai Universitete, kiek uždirba, ar to pakanka, kad jie galėtų kurti šeimą, imti būsto paskolą ir auginti vaikus (va kur tikroji tautos ir valstybės ateitis...).

Kol negirdime apie panašius susitikimus, ne iš vieno lūpų žinau apie eiles darbo biržoje, kur naujai iškepti specialistai bando susimąžinti privalomo sveikatos draudimo našta ir gal tikisi paramos įsidarbinant. Iš jos šie jauni žmonės grįžta sutrikę. Viena Vilniaus universitetą puikiais pažymiais baigusi teisininkė darbo biržoje teigė: „Girdo vieną (gal Lietuvos ateičiai esminį?) klausimą, – ar mokate naudotis kasos aparatu? Va kam tikrai reikėtų jaustis įsižeidusiems – minioms universitetus baigusių ir dėl ateities nerimaujančių jaunų žmonių, nes daugelis jų, kaip ir tas tėvelis, tikrai patenka į neišsipildžiusių lūkesčių akivara.“

Ir va čia galime pasinaudoti daugybės pasaulio valstybių duomenų išvadomis. Kokiose šalyse išsilavinęs jaunimas neturi ateities arba ji labai komplikuota?

Lietuvos valstybės švietimui kasmet skiria labai dideles pinigų sumas (pagal tuos skaičius – apie 5 proc. nuo BVP – esame prie pasaulio lyderių), matyt, tikėdamasi, kad ilgi mokslo metai, kuriuos jaunimas praleis suoluose, galiausiai lems didesnę šalies ekonomikos augimą. Vis dėlto daugiametį tyrimų duomenys nerodo jokio rimtesnio sąryšio tarp išsilavinimui skirtų metų ir BVP augimo. Daugybė tyrimų

patvirtina, kad rimtesnį poveikį švietimas padaro tik pradiniam etape, kai didžioji nacijos dalis tampa raštinga¹.

Panašios problemos dabar gal ir aktualios kai kuriuose pasaulio regionuose, bet tai tikrai ne mūsų bėda. Duomenys leidžia manyti, kad priklausomybė priešinga: ne švietimas lemia ekonominę pažangą, o ekonominė pažanga skatina šeimas daugiau investuoti į savo vaikų išsilavinimą, kuris galiausiai ir gali sukurti didesnės ekonominės pažangos galimybę. Daugybė šalių, paminėsiu vos kelias įvairiuose pasaulio kontinentuose – Filipinai, Kuba, mūsų Lietuva ar buvusi Sovietų Sąjunga – švietimą laikė ar laiko prioritetu, turi ar turėjo proporcingą labai didelį aukštąjį mokslą baigusių žmonių skaičių, tačiau tikrai negali (negalėjo) pasigirti nei rimtu subalansuotu ekonomikos augimu, nei stabiliomis jaunų žmonių ateities perspektyvomis. Tiesiog daug absolventų jau savaime nereiškia ir daug adekvačių užimtumo galimybių, kurias kurtų realus ekonomikos augimas.

Mokslininkai tokį neatitikimą tarp išsilavinimo ir ekonomikos augimo, kuris galiausiai pakerta galimybes patekti į turtingųjų šalių tarpą, aiškina dviem būdais. Vertinant iš valstybės augimo perspektyvos dauguma girdėjome, kad per daug išsilavinimui skirtų išteklių skiriama ne toms sritims, kurioms reikėtų. Tarkime, Rytų Azijoje labai akivaizdus skirtumas tarp Japonijos, Pietų Korėjos, Taivano, o paskutiniame metu ir Kinijos, antro ir trečio lygio profesinio švietimo, orientuoto visų pirma į gamybą, atveriamų perspektyvų ir gerokai „meniškesnių“ buvusių Europos ir JAV kolonijų pietų Azijoje švietimo sistemų galutinių rezultatų.

Vienas skaičius: devintąjį dešimtmetį Taivasan proporcingai gyventojų skaičiui turėjo 70 proc. daugiau inžinierių nei JAV. Bendrai imant, Japonijos, Korėjos ar Taivano švietimo modeliai buvo ir net iš dalies dabar yra labai panašūs į pramoninės Vokietijos. Pietų Azijos valstybėse, kurios

kaip ir Lietuva negali pasigirti nei stabilium augimu, nei klestėjimu, vyravo anglosaksiška tradicija labai didelį dėmesį skirti humanitariniams bei vadinamiesiems „gryniesiems“ mokslams.

Tačiau pažiūrėję rimčiau mokslininkai mato, kad ne pati studijų struktūra lemia, ar augs šalis ir ar jos augimas tiems jauniems žmonėms suteiks solidėsių gyvenimo perspektyvų. Labai daug inžinierių buvo ir Sovietų Sąjungoje, didelis jų procentas ir dabartinėje Kuboje. Faktai liudija, kad ekonomikos poslinkį lemia ne pati vidinė švietimo struktūra, – priešingai, didžioji dalis dabar klestinčių Azijos valstybių savo inžinierių išugdė jau PO to, kai jos pasuko spartaus ilggamečio augimo kryptimi. Tai, kas dabar vis dažniau garsiai vadinama sėkmės raktu, yra viena svarbi detalė: didžioji dalis jaunimo, žengiančio į darbo rinką, ugdymas tose šalyse vyko ne formaliam švietimo sektoriuje, o tiesiog pačiose įmonėse².

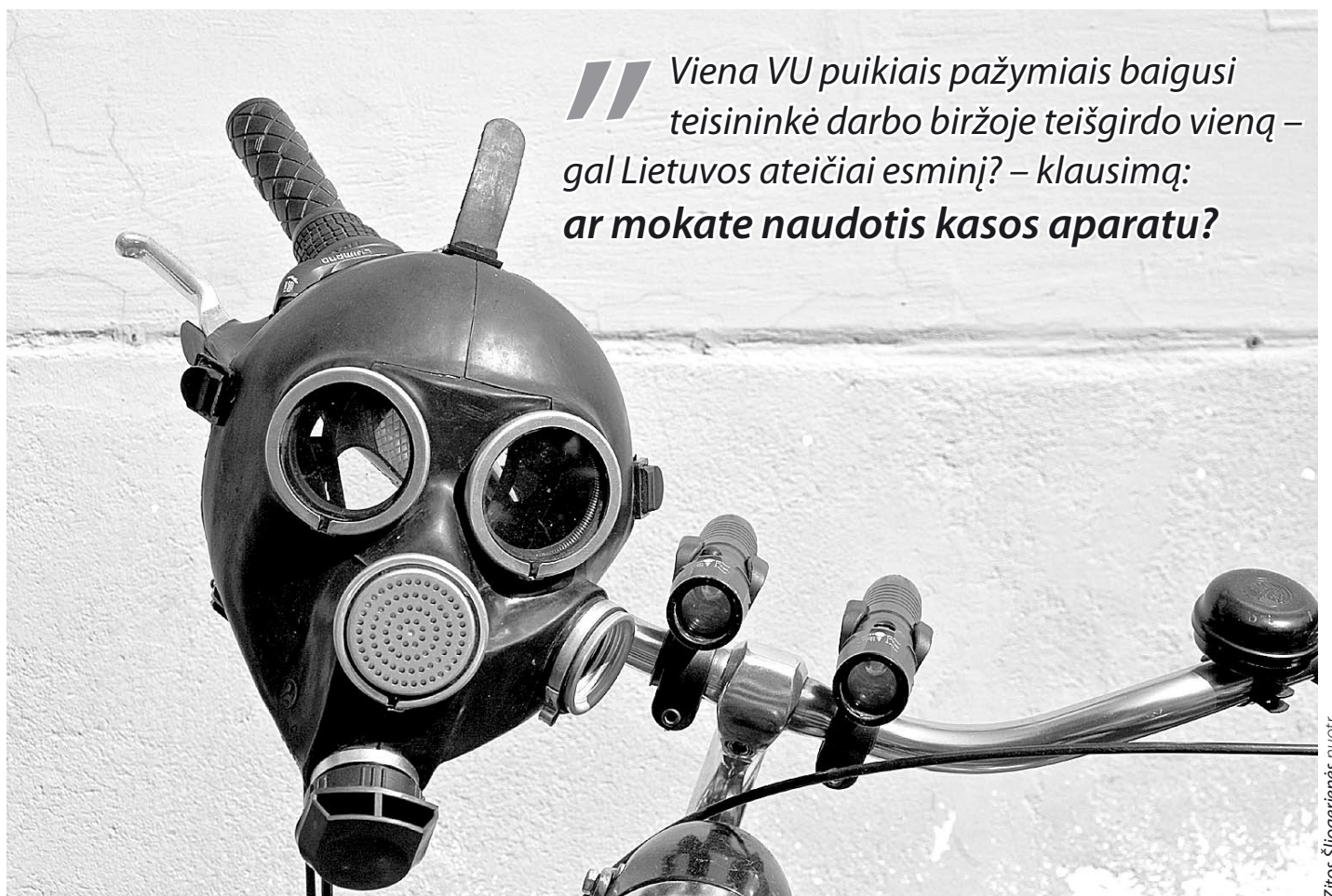
Tas vidinis mokymas pačiose kompanijose labai gerai paaiškina, kodėl labai daug investavusios į švietimą šalys, kurios tas investicijas koncentravo elitinėse akademinėse institucijose (nuo buvusios Sovietų Sąjungos iki kylančių šalių, kurios perėmė anglosaksišką elitinį švietimo modelį), pasiekė taip nedaug ar net žlugo. Japonijoje, Korėjoje, Taivane ir Kinijoje (po 1978 metų) jaunų žmonių profesinis ugdymas vyksta didžia dalimi kompanijose ir ne bet kokiose kompanijose, o tose, kurios konkuruoja tarptautiniu mastu. Tai ir leidžia sparčiai įsisavinti technologinę pažangą. Kol tai nebus suvokta, vargu ar lėšos, skirtos formaliajam ugdymui, nebus didžia dalimi švaistomos.

Proporcija tarp gamybinio ir formaliojo institucinio švietimo gali pakisti ir kita tik tada, kai šalis tampa realiai, o ne manipuliuojant skaičiais turtinga. Bet kol kas tai tikrai ne Lietuvos atvejis.

Straipsnis publikuotas portale „Pinigų karta“

¹Pavyzdžiui, Agnus Madison, *Explaining the Economic Performance of Nations, 1820–1989*, Canberra, Australian National University, 1993, p. 117.

²Studwel, Joe. *How Asia works*, London; Profile books, 2013, p. XXII.

„Viena VU puikiais pažymiais baigusi teisininkė darbo biržoje teigė: „Girdo vieną – gal Lietuvos ateičiai esminį? – klausimą: ar mokate naudotis kasos aparatu?“

KLAUSIATE ATSAKOME

Ar priklausys išeitinė išmoka?

Dirbu mokykloje pagal terminuotą darbo sutartį, kuri galioja iki 2014 m. balandžio mėn. Neseniai direktorius man pranešė, kad atleis iš darbo jau šiemet, nes iš vaiko priežiūros atostogų grįžta mokytoja, kurią aš pavadavau. Ar priklausys man kokios išmokos, jei taip ir atsitiks?

Pagal Jūsų pateiktą situacijos aprašymą darytina išvada, jog su Jumis yra sudaryta darbo sutartis, kurios terminas yra apibrėžtas konkrečia data, o ne tam tikrų sąlygų buvimu, t. y. darbuotojos, kurią pavaduoti buvote terminuotai įdarbintas/-a, sugrįžimu į darbą. Todėl Jums gali būti taikoma Darbo kodekso (DK) 129 str. 5 dalis, numatanti, jog darbdavys turi teisę nutraukti terminuotą darbo sutartį iki jos termino pabaigos, laikydamasis šio ir DK 130 str. nuostatų, tik ypatingais atvejais, jei negalima darbuotojo perkelti jo sutikimu į kitą darbą, arba sumokėjęs darbuotojui už likusį darbo sutarties galiojimo laiką vidutinį darbo užmokestį. DK 130 str. 1 dalis numato, jog darbdavys turi teisę nutraukti darbo sutartį raštu pasirašytinai išpėjęs darbuotoją prieš du mėnesius.

Atsižvelgiant į šias įstatymo normas, darytina išvada, jog terminuota darbo sutartis su Jumis gali būti nutraukta tik esant ypatingoms aplinkybėms, prieš tai Jums pasiūlius kitą darbą, o jeigu ypatingų atvejų nėra – darbdavys privalo atleisdamas Jus sumokėti visą darbo užmokestį, kuris būtų Jums mokamas iki terminuotoje darbo sutartyje nurodytos jos galiojimo dienos.

Bet kuriuo atveju apie darbo sutarties nutraukimą Jūs turite būti raštu informuotas/-a prieš du mėnesius.

Paminėtina ir tai, jog DK 140 str. numato, jog nutraukus darbo sutartį pagal DK 129 str. atleistam darbuotojui išmokama jo vidutinio mėnesinio darbo užmokesčio dydžio išeitinė išmoka atsižvelgiant į to darbuotojo nepertraukiamąjį stažą toje darbovietėje.

Ar gaus alimentus, jeigu tęs studijas?

Man 22 metai, esu baigęs bakalauro studijas universitete ir prisiteisęs iš atskirai gyvenančio tėvo išlaikymą iki 24 m. Ar bus man mokami alimentai, jei įstosiu į magistrantūros studijas?

Vadovaujantis Civilinio kodekso (CK) 3.1921 str. pirma dalimi, tėvai, turintys galimybę, privalo išlaikyti savo vaikus, sulaukusius pilnametystės, kurie mokosi pagal vidurinio ugdymo programą ar pagal formaliojo profesinio mokymo programą pirmajai kvalifikacijai įgyti arba studijuoja aukštojoje mokykloje pagal nuolatinės studijų formos programą ir yra ne vyresni negu 24 metų ir kuriems būtina materialinė parama, atsižvelgiant į vaikų, sulaukusius pilnametystės, turtinę padėtį, gaunamas pajamas, galimybę patiems gauti pajamų ir kitas svarbias aplinkybes.

Tačiau šiame straipsnyje taip pat numatyta ir išimtis, kuri leidžia tėvams ne išlaikyti savo pilnamečių vaikų, kurie siekia ne pirmojo aukštojo išsilavinimo ar profesinės kvalifikacijos.

Vadovaujantis Mokslo ir studijų bei Reglamentuojamų profesinių kvalifikacijų pripažinimo įstatymais, asmuo baigęs bakalauro studijas aukštojoje mokykloje įgyja aukštąjį išsilavinimą bei profesinę kvalifikaciją patvirtinantį dokumentą, todėl tolesnės magistrantūros studijos bus laikomos jau kaip ne pirmasis aukštasis išsilavinimas ir profesinė kvalifikacija. Tai reiškia, kad magistrantūroje studijuojančiam pilnamečiui vaikui tėvai išlaikymo teikti neprivalo.

Ar galima į atostogas neįskaiciuoti savaitgalio dienų?

Ar mokyklos bibliotekininkė, kuri per metus jau yra atostogavusi 14 kalendorinių dienų, turi teisę prašyti likusių kasmetinių atostogų dalimis: nuo pirmadienio iki penktadienio, dvi dienas laisvas, o po to dar kartą nuo pirmadienio iki penktadienio? Ar galima į mokyklos kolektyvinę sutartį įtraukti nuostatą, kad kasmetinės atostogos gali būti skaidomos tik į dvi ar tris dalis?

Vadovaujantis Darbo kodekso (DK) 172 str., darbuotojo pageidavimu kasmetinės atostogos gali būti suteikiamos dalimis. Viena iš kasmetinių atostogų dalių negali būti trumpesnė kaip 14 kalendorinių dienų.

Tai reiškia, jog darbuotojams yra suteikta teisė, išreikškus pageidavimą darbdaviui, pasinaudoti sukauptomis kasmetinėmis atostogomis dalimis, tačiau viena atostogų dalis negali būti trumpesnė kaip 14 kalendorinių dienų.

Pažymėtina, kad minėtas įstatymo reikalavimas yra taikomas tik vienai iš kasmetinių atostogų dalių, t. y. darbuotojas, norintis pasinaudoti sukauptomis kasmetinėmis atostogomis dalimis, privalo išnaudoti dalį atostogų ne mažesniu kaip 14 dienų terminu, o likusias atostogas gali naudoti pagal savo pageidavimus.

Jei darbuotojui yra suteiktos 28 kasmetinių atostogų dienos ir jis jas išnaudoti nori dalimis, galimi įvairūs jų išnaudojimo dalimis variantai, pvz.: 14+5+5+2+2 (pirma išnaudojama 14 kalendorinių dienų, o likusios 14 dienų išskaidomos mažesnėmis dalimis po 5 ir 2 atostogų dalis), 7+5+14+1+1 (išnaudojama 7 ir 5 atostogų dienos, tuomet 14 dienų ir likusios dvi dienos išskaidant jas po vieną). Galimi ir kitokie kasmetinių atostogų dalimis išnaudojimo variantai.

Taip pat pastebėtina, kad darbuotojui prašant suteikti kasmetines atostogas dalimis neprivaloma į išnaudojamų dalių trukmę įtraukti savaitgalių. Tokia galimybė numatyta darbuotojui ir darbdaviui susitarus.

Taigi įstatymas darbuotojui suteikia teisę rinktis, kokias dienas ir kokios trukmės atostogas naudoti. Kitokios, DK normoms prieštaraujančios, kasmetinių atostogų dalimis suteikimo tvarkos kolektyvinėje sutartyje nustatyti negalima, nes taip būtų pažeidžiamos darbuotojų teisės savo nuožiūra naudoti atostogas.

Parengė Vytautas STRAZDAS

NAUJIENOS

Iš tarptautinių olimpiadų – su tuzinu medalių!

Gabieji ir darbštieji Lietuvos moksleiviai bei jų pedagogai ir šiemet „nepasišiuoklino“. Iš įvairių mokomųjų dalykų tarptautinių olimpiadų mūsų šalies jaunuoliai parsivežė net 12 – visą tuziną – medalių bei pluoštą pagyrimo raštų.

- Liepos 14–21 d. Šveicarijoje, Berne, vykusioje tarptautinėje biologijos olimpiadoje dalyvavusios Lietuvos moksleivės iškovoj tris sidabro ir vieną bronzos medalį. Su sidabru grįžo dvyliktokė J.Mituzaitė iš Šiaulių Simono Daukanto gimnazijos (mokyt. I.Barabanova), vienuoliktokės V.Boreikaitė iš Vilniaus licėjaus (VL; mokyt. A.Čekauskienė) ir G.Širvinskaitė iš Kėdainių „Atžalyno“ gimnazijos (mokyt. I.Ūsienė). Kauno technologijos universiteto gimnazijos (KTUG) ugdytinė M.Petrulytė parsivežė bronzos medalį (mokyt. A.Matiukienė).

Komandai vadovavo ir pasirengti olimpiadai padėjo Vilniaus universiteto (VU) Gamtos mokslų fakulteto studentas, anksčiau tarptautinių olimpiadų prizininkas J.Juodakis, to paties fakulteto doktorantas R.Šiukšta bei lektorius dr. A.Petrašiūnas.

Tarptautinėje biologijos olimpiadoje šiemet dalyvavo daugiau nei 240 dalyvių iš 62 pasaulio šalių.

- 54-ojoje tarptautinėje matematikos olimpiadoje, vykusioje Santa Marta mieste, Kolumbijoje, bronzos medalius iškovojo VL vienuoliktokai I.Urbonavičius, M.Blažonis (mokyt. B.Budvytis) ir abiturientas M.Latinis (mokyt. Z.Šiaulienė). Pagyrimo raštais apdovanoti VL abiturientai A.Gerčas, T.Vaškevičius (mokyt. Z.Šiaulienė) ir KTUG vienuoliktokas M.Grigaliūnas (mokyt. L.Narkevičius).

Komandą į Kolumbiją lydėjo vadovai: VU prof. habil. dr. A.Dubickas ir doc. dr. R.Kašuba.

- Liepos 15–24 d. Maskvoje vykusioje 45-ojoje tarptautinėje chemijos olimpiadoje visi Lietuvos komandos nariai pelnė medalius: tris sidabro ir vieną bronzos. Sidabrą iškovojo D.Drakšas iš Klaipėdos licėjaus (mokyt. R.Grabauskienė) bei KTUG mokiniai V.Pečiukėnas ir A.Radze-

vičius (mokyt. B.Maciulevičienė). Bronzą pelnė VL mokinė V.Stojalnikova (mokyt. R.Žemaitaitienė).

Komandai vadovavo VU Chemijos fakulteto prodekanas prof. Rimantas Raudonis bei to paties fakulteto doktorantas, ankstesnių tarptautinių chemijos olimpiadų prizininkas M.Jurgelėnas.

Lietuvos komandai tarptautinėje chemijos olimpiadoje teko susirungti su 77 šalių atstovais iš viso pasaulio.

- Liepos 6–14 d. Kvinslendo universitete, Brisbane (Australija), vykusioje jubilineje 25-ojoje tarptautinėje informatikos olimpiadoje sidabro medalį iškovojo VL mokinys K.Greblikas.

Lietuvai olimpiadoje taip pat atstovavo VL abiturientas T.Vaškevičius, Vilniaus „Santaros“ vidurinės mokyklos abiturientas V.Daglis ir Grigiškių „Šviesos“ gimnazijos gimnazistas D.Jadenkus. Komandai vadovavo dr. J.Skūpienė (VU) ir V.Gruslys (Kembridžo universitetas).

Per dvi sprendimų dienas olimpiados dalyviai turėjo išspręsti šešis algoritminių problemų sprendimo uždavinius. Pirmą kartą į informatikos olimpiadą buvo priimtas lietuvių uždavinys – V.Gruslio sukurta uždavinys „Robotai“.

Olimpiadoje varžėsi 300 mokinių iš 80 šalių.

Jau septintąjį kartą olimpiados metu vyko prof. V.Dagienės, tarptautinių olimpiadų komiteto narės, organizuota tarptautinė konferencija, skirta informatikos mokymui bei informatikos varžyboms. Pranešimus skaitė mokslininkai iš daugiau nei 10-ies šalių.

Uždarymo metu olimpiados vėliavą perėmė Taivano atstovai, kurie 2014 m. liepą pakvies į 26-ąją tarptautinę informatikos olimpiadą.

ŠMM ir „Dialogo“ inf.

MOKYKLOSE

Baisogaliečiai gimnazistai – rajono nominantai

Radviliškio r. Baisogalos gimnazijos mokiniai rajono jaunimo teatralizuotame renginyje buvo apdovanoti „Metų geranoriškumo“ nominacija. „Viskas prasidėjo nuo idėjų, – rašo „Dialogui“ gimnazijos bibliotekininkė **Rimantė Stasiukonienė**. – Gimnazijos abiturientai susitiko su dokumentinio filmo „Kraujo kelias“ herojumi G.Pauža bei Kaulų čiulpų donorų fondo įkūrėju Lietuvoje R.Kaukėnu. Po filmo peržiūros ir pokalbių aktyviausieji III ir IV gimnazinių klasių mokiniai užsiregistravo nacionaliniame kaulų čiulpų registre – tapo kaulų čiulpų donorais. Tai antra tokia mokykla Lietuvoje. Gautas apdovanojimas yra pagerbimas už gerus prasmingus darbus.“ Renginį inicijavo I.Ginkevičienė.

Išvalgumas

Pakalbinau simpatišką pyplį – pasiteiravau, ar skanus jo valgomas javainis.

„Skanus, – atsakė. Ir pridūrė: – Tai ir tu nusipirk!“

Matyt, nujautė, kad galiu paprašyti gabaliuko.

Kęstutis MILIAUSKAS

„gerovės valstybę“

Genovaitė ŽUKAUSKAITĖ

Po 20-ies nepriklausomybės metų...

Įvažiuoji į Kaplius (Kėdainių r.) – užkalti didžiulius pastatų langai žvelgia į pasaulį mokinių pieštais burbulais. Pačiame centre – mokomasis korpusas, kurio sieną puošia mozaika, pripažinta meno vertybe. Kažkada ši mokykla buvo kultūros centru, kuriame menininkai, dainininkai, poetai, rašytojai dovanodavo gyventojams ir moksleiviams dvasinius turtus. Šito siekė geriausia Kėdainių rajone profesinė technikos mokykla, kurią puoselėjo rūpestingi jos vadovai J.Kvietkauskas, P.Vaitkus, B.Barkauskas, S.Ivanovas. Jų atkaklaus darbo dėka išaugo Aukštųjų Kaplių gyvenvietė, joje apsigyveno tie, kurie rūpinosi jaunų žmonių likimu, jų darbo nauda valstybei. Nesvarbu, kad toji valstybė priklausė kitai valstybei. Juk visa tai, ką tie vadovai, padedami geranoriško kolektyvo, sukūrė, priklausė Lietuvai. Mokykloje buvo ruošiami geriausi respublikos artojai.

Praėjo daugiau nei 20 nepriklausomybės metų, ir šandien į ateitį žvelgia tik niekam nereikalingi buvusių pastatų griaučiai. Jau visi metai nesigirdi jaunų žmonių balsų – mokykla uždaryta ir naikinama viskas, kas buvo žmonių sukurta. Gal tai, kas kvepėjo dar tarybinių žmonių darbu, nepatiko konservatoriams, nes juk jie pirmiausia pradėjo griauti visa, kas tarnavo darbo žmogui, o ne pinigui turtuolių kišenėse. Išvijus iš Lietuvos dalį žmonių ir sugriovus tai, kas jiems priklausė, lengviau tiems, kurie rūpinasi savo kišene.

Kaip įkalnė staiga virto nuokalne

O kas mokėsi Kaplių profesinėje technikos mokykloje? Į ją ateidavo daug vaikų iš asocialių šeimų. Čia jie buvo vedami į žmogiškesnį, prasmingesnį pasaulį ir baigdavo mokyklą kaip gerbiami žmonės, sugebantys dirbti ir kurti. Žinoma, kad jie ateitų į tą mokyklą, pedagogams, meistrams tekdavo važinėti po respublikos mokyklas, įvairias šeimas ir tiesiog rinkti, atrodo, nieko gyvenime nenorinčius jaunuolius. Nelengvas tai buvo darbas. Bet ar gali būti lengvas kelias į žmogaus ugdymą?

Mokykla kasmet plėtėsi. Kai pasidarė ankšta, buvo pastatytos modernios mokomosios dirbtuvės, naujas bendrabutis, iškilo naujo sportinio komplekso karkasas... Ir stop! „Kam reikia kaimui tokios prabangos?“ – tarstelėjo dar konservatorių valdymo laiku atvykusi turto fondo atstovė.

Argi „runkeliams“ ko nors reikia? O kad lengviau būtų sugriauti tai, kas čia teikė žmonėms džiaugsmą ir pasididžiavimą darbo prasmingumu, visas rajono profesinės technikos mokyklas sujungė į vieną Kėdainių profesinio rengimo centrą. Jam vadovauti nuėjo S.Danyla iš Aukštųjų Kaplių. Jam vietiniai siūlė pasilikti Kapliuose, nes čia pati turtingiausia ir geriausia profesinė technikos mokykla. Tada S.Danyla atsakė: „Ten geresnės perspektyvos.“ Po Aukštųjų Kaplių mokyklos sunaikinimo jis jau šneka kitaip – atseit niekas neleides kurti centro Kapliuose. Tačiau žmonės atminties dar neprarado. Jie prisimena, kad kituose rajonuose profesinės technikos mokyklos liko, o ne centre buvo kuriamos. Žinoma, ten buvo ieškoma, kaip keisti mokymo procesą, imta mokyti naujų valstybės ūkiui reikalingų specialybių.

Iš pradžių ir po sujungimo mokinių skaičius Kapliuose lyg tyčia nemažėjo. Mokykla – ji buvo gražioje vietoje, prie upės, tvarkingoje besiplečiančioje gyvenvietėje – traukė daugelį kaimo vaikų. Tačiau tada meistrams ir dėstytojams uždraudė ieškoti mokinių šalies mokyklose, važinėti pas vaikų tėvus į namus, – tegul esą patys pagal skelbimus nusprendžia, kur kam mokytis.

Mokykla staigiai pajuto mokinių trūkumą. Tada, žinoma, lengva paskelbti, kad mokyklą reikia uždaryti. Tokios politikos pasekmė – nei darbo, nei mokslo. Jaunimas išlekia į kitas valstybes ieškoti uždarbio, ten dirba net pačius juodžiausius darbus. Kiti pasiduoda į plėšikautojų, kontrabandininkų gaujas: laisvė – ką nori, tą rinkis. Net

Zitos Šliogerienės nuotr.

tie moksleiviai, kurie Kapliuose dar mokėsi, po truputį išlakstė – į centrą nenuėjo. Kai Švietimo ir mokslo ministerijos (ŠMM) atstovai pranešė, kad Kapliuose mokyklos nebebus, daugelis moksleivių pareiškė: „Mes į miestą mokytiis neisim!“ Kaimo vaikams reikėjo kaimo, reikėjo tokių specialybių, kurios tiktų dirbti ir gyventi kaime. Tiesa, dar liko padalinys Lančiūnovoje, bet ir ten mokinių sparčiai mažėja, o direktorius S.Danyla aimanuoja, kad ateity teks uždaryti ir šį padalinį (į jį metamos Europos Sąjungos lėšos, daug kas vežama iš Kaplių; beje, Kaplių turtas vežamas ir į Kėdainių centrą).

Juokingai skamba ŠMM paaiškinimas, kad 11–13 kilometrų atstumu organizuojamas pavėžėjimas. Ar gali užtekti profesinei mokyklai suvežti mokinius tik iš apylinkių? Juk čia mokėsi vaikai iš visos šalies...

Taigi Kaplių jau nėra. Viskas griunama, tampoma, kartais net neaiškiais keliais išvežama. Net radiatoriai išpjauštinėjami, metami pro langus į metalo supirktuvų mašiną ir išvežami į metalo laužą. ŠMM į Kaplius atsiųstas direktorius aiškino atsiskaitęs ministerijai apie metalo laužo pardavimą. Žmonės netiki paaiškinimu, kad vamzdžiai buvo surūdiję ir tinkami tik metalo laužui.

Kodėl nepasitelkti racionalizatorių amatininkams ruošti?

Atėjus į valdžią naujai Vyriausybei žmonės dar turėjo šiek tiek vilties, kad jų sukurta turtas nebus taip niokojamas. Todėl buvo kreiptasi į Ministrų Tarybą, ŠMM, Ūkio ministeriją su pasiūlymu kurti Kapliuose mokymo bazę žmonėms, kurie dabar nieko nedirba, – darbo biržos jų visų nesugeba įdarbinti. Žmonės gauna pašalpas vietoj to, kad gautų atlyginimus už darbą. Negi ministerijų vadovai negalėjo susėsti ir pagalvoti, kokių amatų žmonės reikėtų mokyti, kad jie lengviau įsijungtų į darbo rinką?

Retkarčiais per televiziją pamatai išradingus žmones, sukuriančius menkų sąnaudų reikalaujančius daiktus, reikalingus žmonių buityje. Kaimo žmonės, turėdami nedidelius sklypelius, žemę dirba rankomis, bulves sodina kastuvais, kaip viduramžiais, nes nusipirkti užsienietiškos technikos neišgali. Kodėl racionalizatorių nepanaudoti amatininkams ruošti ir nepagaminti rinkai pigių produktų?

Lengviausia viską sugriauti. O ką per 20 metų kaime sukūrėme gero? Kapliuose neliko nė vienos kultūros įstaigos, nėra kas rūpinasi žmonių sveikata. Suleisti ampukę reikia važiuoti į centrą. Stovi pastatai – kiaurais langais, vis griunami, apiplėšinėjami, ir niekam nerūpi, kad jie kam nors tarnautų. Mat žmonės taip pat nereikalingi, kaip ir tie pastatai.

Politika nesikeičia

Iš visų ministerijų gavau atsakymus, iš svarbiausios – Švietimo ir mokslo – paskiausiai. Tris mėnesius laukiau, kad patvirtintų kapliečių įsitikinimą, kad dėl mokyklos sunaikinimo kalčiausias profesinio rengimo centro direktorius S.Danyla, pataikavęs viršūnėms ir neieškojęs būdų išlaikyti mokyklą. Direktorius, paklaustas, ar jis kada su naujais pasiūlymais apsilankė ŠMM, Ministrų Taryboje, atsakė: „O kas mane ten priims?“

Su tokiu požiūriu, aišku, mokyklos neišlaikys. Gal ir yra tiesos, kai švietimo ir mokslo ministras, atvažiavęs į rajoną, nemato reikalo apsilankyti profesinio rengimo centre. Todėl nuo žmonių priekaištų lengviau atsimušti dejonėmis, kad pastatų šildymui, apšvietimui trūksta lėšų. O juk mokykla turėjo žemės, žmonės ją dirbo, augino įvairias žemės ūkio kultūras, derlių parduodavo. Tai papildomi pinigai. O pasirūpinti žmonėmis nereikia. Lengviau juos palikti be darbo, išvaryti iš Lietuvos.

Iš savivaldybės gauname atsakymą: kurkite Kaplių bendruomenę. Iš Seimo atvykusi V.Baltraitienė pažada, kad patalpos bendruomenei bus skirtos. Jas prižiūrėti, žinoma, reikia patiems. Jau dabar iš žmonių paprasčiausiems renginiams renkami pinigai. Vadinasi, kas žmonių buvo sukurta, viską griaukime ir iš naujo dirbkime, nors neaišku, ar bus kam ta bendruomenė reikalinga. Kaimo jaunimas nežada čia pasilikti, nes čia nebus darbo. Lieka pagyvenę žmonės, kurie galėtų pasinaudoti sporto sale, jei ten įsikurtų sveikatingumo įstaiga su visokiais treniruokliais. Žmonėms galėtų pasitarnauti koks nors bibliotekos padalinys, bet knygų Kapliuose jau neliko – jos išvežtos į centrą, kaip ir visi kompiuteriai. Likę gyventojai jau niekuo negali pasinaudoti.

ŠMM nemato kito kelio – tik perduoti pastatus Valsybės turto fondui. Tą patį buvo numatę ir konservatoriai. Vadinasi, politika nesikeičia. Nei žmonės, nei jų darbas niekam nereikalingi. Turto fondas gal kam nors parduos visą likusį turtą už vieną litą, kaip buvo elgiama visus 20 metų.

O juk naujoji valdžia kalbėjo apie gerovės valstybę. Kokią gerovę galima sukurti be darbo ir žmonių? Tik ponų gerovę, dažnai iš privogtų milijonų. Švietimui, ugdymui trūksta pinigų, o milijonai tarnauja nežinia kam, niekas už juos neatsako. Visos valstybės žlunga, jei jose uždarinėjamos mokyklos, kultūros įstaigos. Toks ir Lietuvos likimas. Kapliuose net gėlių palikti negalima: iš buvusios mokyklos gėlynų jos iškasamos ir nežinia kur išvežamos. Dar belieka, kad kažkas pradėtų nuo pastato lupinėti mozaiką, kurią sukurti anais laikais pinigų užteko...

Lietuvių kalba, kurios nesuprantame ir bijome

Giedrė RUTKAUSKAITĖ

Kalba, kuri neatitinka nustatytų normų, kurios sąmoningai vengiama ar bandoma pamiršti... Žodžiai, kurie šokiruoja, sukelia neigiamų emocijų, gąsdina... Visa tai – Vilniaus universiteto Kauno humanitarinio fakulteto (VU KHF) docento dr. Roberto KUDIRKOS tyrimų sritis. „Lietuvių kalbos žargono ir nenorminės leksikos žodyno“ bei „Kalėjimo, kriminalinio ir narkomanų žargono žodyno“ sudarytojas pavyzdžių savo knygoms ieškojo kalėjimuose, landynėse ir tamsiuose skersgatviuose.

Žodynai be moralinio kriterijaus

„Ką Dievas baudžia, tas rašo žodynus“, – savo leksikografijos mokytojo prof. habil. dr. A. Butkaus žodžiais į klausimą, kodėl ėmėsi žargono tyrimų, atsakė doc. dr. Robertas Kudirka. Mokslininko teigimu, lietuvių kalbos tyrėjai ir puoselėtojai ilgai ignoravo žargoninės kalbos fenomeną jo netyrinėdami. „Susidomėjau šia tema, nes pamačiau, kiek tame yra nerealizuotų galimybių, juk tokio žodyno tiesiog nėra. Mano tikslas buvo apimti kuo daugiau sričių, užfiksuoti ne tik bendro pobūdžio žargoną. Taip pat domino specifiskesnė, pavyzdžiui, kalėjimo, kriminalinio pasaulio, uždaros erdvės, kalba. Šie žmonės yra socialiai atriboti, tad jų kalba vystosi, tarp šių uždarytų sienų ir tvorų tampa savarakiška realybe“, – teigia mokslininkas. Tačiau žargono ir nenorminės leksikos atveju labiau nei tyrimo rezultatai intriguoja jo eigą. VU KHF mokslininkas 6 metus bendravo su nuteistaisiais, kalėjimo ir pataisos namų prižiūrėtojais, narkomanais, kišenvagiais ir kitokio plauko žmonėmis iš kriminalinio pasaulio. „Formuodamas žodyną netaikiau moralės kriterijaus ir nieko nenutylėjau, išskyrus vardus, dabar egzistuojančių įmonių pavadinimus. Visa kita sudėjau į žodynus, – pripažįsta mokslininkas. – Buvo tokių ekstremalių situacijų, kai nueidavom drauge pas *dilerį*. Duodu pinigų *dozei*, čia pat prie manęs susileidžia, tuomet kalbamės.“

Pasitikėjimą pelnęs ufonautas

Informantų mokslininkui ilgai įkalbinėti nereikėjo. „Jeigu kalbinu narkomaną, užtenka mano pirktos dozės, tiesiog buvimo kartu. Keista, bet tiek narkomanai, tiek kriminalinio pasaulio atstovai yra išsilgę normalaus bendravimo. Jie mane matė daugiau kaip pašnekovą, nes aplink juos – nuolatinės išdavystės, vagystės, narkotikų dozės paieškos. Šių asmenų išsižadėjo šeimos, viskas išvogta, išgerta ir *prakaifuota* (= išleista narkotikams), sveikatos nėra, visiškai *pravalas* (= prapultis, situacija be išeities). Ir tuomet atsiranda neaiškus žmogus, kuris nenori nei skolintis, nei suorganizuoti ko nors, nei įtraukti į nusikalstamą veiklą, kažkoks visiškai ufonautas. Jiems tai kėlė nuostabą ir ilgainiui atsirado net tam tikras draugiškumo motyvas“, – teigia VU KHF Lietuvių filologijos katedros docentas.

Šešerius metus rinkęs informaciją, mokslininkas ją sistemino dar dvejus metus ir surinko iki šiol sistemiškai neparašytą žargono ir nenorminės leksikos pavyzdžių. Sudaryti žodynai atspindi gausų 9300 antraštinį žargoninės kalbos žodžių archyvą. Knygų autorių konsultavo narkomanai, nusikaltėliai, nuteistieji ir kalėjimų prižiūrėtojai, su kuriais susirašinėta laiškais, susitikimų metu bendravta kalėjimuose. Tarp įspūdingą patirtį sukaupusių specialiųjų redaktorių minimi tokie informantai kaip Saulius Kanevičius („Kania“, dileris, narkomanas su 20 m. narkotikų vartojimo stažu, 3 teistumais ir 16 m. kalinio stažu), 23 metų narkomano stažą ir vieną teistumą turintis Darius Kazakevičius „Driucha“ ar nuo 1994 m. iki gyvos galvos nuteistas Juozas Maksimavičius.

Narkomanai

„Tai, ko gero, labiausiai prašalaitį šokiruojanti sritis, nes iš arčiau susipažįsti su jų kasdienybe (*Kaluosi den v den ir nežinau, kaip nultipt*), matai visus tuos nesibaigiančius *persilaužimus* (= narkotikų vartojimo nutraukimus) ir atkritimus (*Aguona moka laukti...*), vienatvę, kūno degradaciją“, – sako kalbininkas. Tapęs daugkartiniu *kaifavimu* (= narkotikų vartojimo) liudininku, o kartais ir finan-

siniu rėmėju, doc. dr. R. Kudirka stebėjo šių žmonių santykį su realybe, kuris pasirodė esantis tragikomiškas, nes skirtingi narkotikai žmogų *apglušina* (= apsvaigina), sukelia *relakso* (= atsipalaidavimo) būseną, išplečia sąmonę. Dažnas ima filosofuoti, tampa apatiškas bet kokiems išoriniams dirgikliams, arba atvirkščiai, pradeda visko bijoti, matyti savo mintyse pačių susikurtus vaizdus ir grėsmes. „Ir gyvenimas jų trumpas. Daugelis sakė, kad *nekaifuojant* viskas atrodo labai juoda ir beprasmiška, o laikina sąmonės euforija praskaidrina kasdienybę“, – tarsteli mokslininkas, apie savo pašnekovus kalbėdamas jų pačių žodžiais.

„Kalėjimo, kriminalinio ir narkomanų žargono žodyne“ atvirai situaciją aiškinantis tyrėjas pastebi: „Iki nepriklausomybės narkomanų subkultūra buvo savitu būdu susijusi su pasipriešinimu politiniam režimui, turėjo disidentizmo atspalvį ir pan. <...> Dabartinė situacija ir sintetinių, nebrangių narkotikų (*Kavianskas soduose gamintas gaidys. Tikras gaidys.*) atsiradimas gana pakeitė vartojimo kultūrą, perkeitė ją labiau į gryną, politiškai neangažuatą vartojimą, taip pat daugėja iš anglų kalbos perimtų žodžių (*spydas* ir pan.).“

...visi kišenvagiai ant Savanorių susirenka...

Pavartyti VU KHF docento sudarytą „Kalėjimo, kriminalinio ir narkomanų žargono žodyną“ gali būti ne tik įdomu, bet ir naudinga. Pratarmėje autorius aptaria ne tik gerai apgalvoto kriminalinio pasaulio kalbą, bet ir atskleidžia tam tikrus nusikaltėlių veikimo principus, veiklos pobūdį ir net vietas Kauno mieste. „Kišenvagių nelengvo darbo laukas yra *trasa* (= palanki vieta kišenvagiauti): žmonių prisigrūdęs maršrutinis viešasis transportas (troleibusai, autobusai ir kt.), masiniai žmonių susibūrimai (turgūs, šventės) ir pan. (*Dieną ant trisdešimt septinto gera trasa nuo dvylikos, nuo „Neries“ sustojimo ir ant kalno. Kai Kairys skrido po tiltu, tai gera trasa buvo – iš vienos mergos pusę tūkstančio atsipirkom.*)“, – žodyne aiškina kalbininkas. Tarp vagių mėgstamų vietų minimas ir Savanorių prospektas (*Ant stoties geros sėdės, vakare ant Savanorių; ant Savanorių va vakare gera trasa nuo pusės penkių iki, skaityk, pusės šešių, visi kišenvagiai ant Savanorių susirenka kiek jų yra Kaune, visi susirenka ten.*).

Dažniausiai trise keturiose dirbantys kišenvagiai turi savitą darbo specifiką ir tam tikrą sistemą: pirmiausia siekiama sudaryti grūstį, *užtarmozinti* (= užspausti) apvagamąjį, pridengti bendrininką (*duoti prityrkę, prityrinti su širma*), iš kišenės ar rankinės ištraukti piniginę (*atsipirkti šmielių, lopetą*) ir viską kuo greičiau perduoti kitam asmeniui išnešti (*perduoti propolį*). „Dabar ir pats įlipęs į troleibusą pamatau vieną, paskui antrą, trečią, ketvirtą – suprantu, kad dirba. Jei atpažįsta, linktelio galva ir stengiuosi nekreipti per daug dėmesio, – pasakoja docentas ir priduria: – Kišenvagiai, siekdami nesukelti įtarimo savo išvaizda, stengiasi nepragerti veido ir *neprasikaifuoti* (nors daugelis jų *sėdi ant adatos*), rengtis tvarkingai, tad juos atpažinti nėra paprasta. Ypač sunku patikėti, kai kokia megzta berete penkiasdešimtmetė moteris nė nemirkstelėjusi mikliai įneria kito kišenėn.“

Kalėjimo paniatijos

Mokslininko surinkti pavyzdžiai, leidžiantys iš arčiau susipažinti su, galima sakyti, atskiru dialektu, gali šokiruoti. „Kalėjimo ir pataisos namų bendruomenė yra, ko gero, labiausiai atribota nuo likusios visuomenės, sudaro atskirą subkultūrą: čia egzistuoja savi nerašyti įstatymai, vertybių sistema, tam tikra klasinė hierarchija. Tad natūralu, kad ir to „pasaulio“ kalba, kalėjimo žargonas, gyvena savo tarsi atsieta gyvenimą“, – rašo doc. dr. R. Kudirka „Kalėjimo, kriminalinio ir narkomanų žargono žodyno“ pratarmėje.

Nukelta į 14 p. ►

R. Kudirka pastebėjo, jog kalėjimuose didžiausią įtaką ir valdžią turi ne demonstruojantys savo jėgą, o sugebantys protu ir intelektu pasinaudoti nuteistieji.

Kažkas čia nesuveikė

Sigita MILISEVIČIŪTĖ,

Vilniaus Žvėryno gimnazijos mokytoja metodininkė

Praėjo dar viena brandos egzaminų sesija. Apie užkerėtąjį lietuvių kalbos egzaminą, jo užduočių kokybę, vertinimo kriterijus jau išsakyta daug tiesos, pateikta nemažai nuomonių, siūlymų ir argumentų. Bėda, kad niekas to negirdi, nemato, – tiesiog abejingai sulaukia kitos sesijos, nes juk atsakomybės pas mus neprašoma.

Mokykloje dirbu beveik 20 metų, 11 metų dirbau VBE vertintoja, tad, manau, ši bei tą galiu pasakyti.

Neteisinga, nelogiška

Mažiausiai neatitikimų tarp mokinių darbo mokykloje ir egzaminų vertinimo būdavo atliekant testą. Ne viskas tiko, bet logikos požiūriu nedaug nesusipratimų būdavo, kai egzaminą sudarė rašinys ir teksto suvokimas. Šiais metais tokių nukrypimų į lankas išėjo daugokai: mažai raštingi, retai pamokas lankę, beveik nieko neskaitę (visus dvylika metų) abiturientai gavo beveik tiek pat, kaip išprusę, puikiai mokęsi ir tikrai apsiskaitę. Tad kažkas čia nesuveikė, taip neteisinga, nelogiška, tai verčia kalbėti apie sistemos išsigimimą.

Kitas dalykas, kad negalima matyti viso darbo su konkrečiu vertintojo vertinimu...

Kodėl buvo pakeista testo sistema, viskas iš pirmo žvilgsnio paprasta ir aišku: neva ne lygis, kad devyniolikos metų žmogus „kabliuoja“ svetimą tekstą, nes taip jis neparodo savo išprusimo. Samprotaudamas rašinyje savo brandos lygį tarsi ir turėtų pademonstruoti, bet blogiausia, kad nėra adekvataus ir objektyvaus įvertinimo. Ar jis iš principo gali būti (nekalbu apie vertintojų atranką – tai elementari būtinybė!) vertinant kūrybinį darbą, nesu įsiti-

kinusi, nebent nedidelė vertintojų grupė būtų itin kruopščiai apmokyta, – bet juk akivaizdu, kad tai nerealu.

Taigi ar nepadaryta meškos paslauga palikus tik rašinį – klausimas: aukštosios mokyklos kalba svarstančios galimybes įvesti stojamuosius egzaminus arba nereaguoti į lietuvių kalbos egzaminų rezultatus...

Nuraminanti informacija

Savo kabinete, stende, skelbiu informaciją, kuri kai kada nuramina moksleivius, ypač tuos, kurie savo išprusimą lenkia net ir mokytoją. Ta informacija tokia:

Aš, jūsų lietuvių kalbos mokytoja, esu atsakinga už tai, kad:

- provokuočiau jus mąstyti;
- perskaitytume, analizuotume visus privalomus išplėstinio kurso programos kūrinius;
- parašytume rašinių pagal VBE reikalavimus;
- parašytume nemažai įvairių pastraipų, kūrybinių darbų – juos pristatytume, aptartume, vertintume;
- diskutuotume, pasiremdami žymių kultūros veikėjų straipsniais, teatru ir kt., įvairiomis literatūrinėmis, kultūrinėmis, socialinėmis temomis;
- tobulintume raštingumą igūdžius;
- kiek įmanoma objektyviai vertinčiau kiekvieno iš jūsų pasiekimus.

Aš nesu atsakinga už:

- lietuvių kalbos VBE įvertinimą.

P. S. Semestro balas nėra tapatus egzaminų įvertinimui.

Gal kada nors...

Kai mūsų visuomenėje ims rasti vis daugiau pilietiško tėvų (ne tų, kurie išsimuša savo vaikui netikrą, bet geres-

nį balą), kurie tikrai domisi, realiai suvokia savo vaiko galimybes, ne skundais aiškinasi problemas, reikalauja mokyklos kokybės, prisideda prie mokyklinių programų rengimo; kai rasis vis daugiau pilietiško moksleivių, žinančių, ko siekia, prusinančių save, argumentuotai reiškiančių savo nuomonę, objektyviai vertinančių situaciją ir suvokiančių, kad įdėtas darbas privalo būti lygus vertinimui; kai padaugės pilietiško mokytojų, sekančių švietimo situaciją ir reaguojančių į ją, besidominčių kultūra, renginiais, apsiskaičiusių, keliančių... Ir apskritai – kai mūsų visuomenėje sumažės savo srities diletantų, juokingai susireikšminusių, pavydžių ir abejingai tylinčių, gal tada kas nors švietimo sistemoje, ir ne tik, ims keistis į gera.

Bartis nėra prasmės, bet apsimesti, kad taip turi būti, negaliu. Todėl mokytojams tiesiog siūlau sąžiningai dirbti tai, ką mėgsti, vertinti kiek įmanoma objektyviau – už vaikų darbą kiekvieną pamoką visus metus, ne už kažkur kažkada girdėto kažkokio autoriaus pavardės paminėjimą, ne už atsitiktinį nusirašymą, primityvų paplepėjimą...

O mokiniams sakau: niekas iš jūsų neatims to, ką žinote, vertinimas – smulkmena, jūs daug sieksite, toli eisite ir gal kada nors ne nuolankiai vykdysite, o imsite keisti tai, ką būtina, ne tik švietimo sistemoje...

Tokios štai mano mintys po šių metų egzaminų. Gaila.

Visiems kūrybiškų, prasmingų naujų mokslo metų! O svarbiausia – vidinės laisvės be melo pačiam sau!

P. S. Vienas direktorius rašė, kad trūksta mokytojų, norinčių dirbti su gabiais moksleiviais. Norėčiau, progai pasitaikius, tokiam konkurse sudalyvauti. Gal ir nelaimėčiau, bet aš už kaitą, nes, kaip žinia, stovintis vanduo pradeda rūgti...

Ministras D.Pavalkis: 2013-ųjų egzaminų sesija – istorinė

▶ Atkelta iš 3 p.

Šis principas suponuoja valstybės pareigą, nustatant vienodus egzaminų reikalavimus, sudaryti ir vienodas, lygias galimybes tokiam egzaminui pasirengti ir atvirkščiai – tik nesant vienodų galimybių pasirengti egzaminui, gali būti nustatomos skirtingos jo užduotys. <...> Išplėstinė teisėjų kolegija taip pat pažymėjo, kad pagal Lietuvos Respublikos ir tarptautinės teisės aktus valstybė turi teisę nustatyti valstybinės kalbos mokėjimo reikalavimus asmenims nepriklausomai nuo jų tautybės, tačiau keisdama savo politiką šioje srityje ir didindama tokių reikalavimų apimtį valstybė privalo veikti nuosekliai ir pertvarkymus vykdyti palaipsniui, atsižvelgdama į faktinę situaciją (citatos pabaiga).

Nėra jokios paslapties, kad siūlymą daryti keitimus lietuvių kalbos ir literatūros brandos egzamine pateikė šios Vyriausybės koalicijos partneris – Lietuvos lenkų rinkimų akcija. Apie tai viešojoje erdvėje buvo ne kartą minėta ir mane stebina toks Seimo narių klausimas. Koalicinei tarybai pritarus šiam siūlymui įsakymo projektą parengė viceministrė Edita Tamošiūnaitė. Ji – nemažą administracinę patirtį turintis vadovas, diplomuota lietuvių kalbos specialistė, buvusi mokyklos direktorė ir tiesiogiai savo darbe ne kartą susidūrusi su situacijomis, kai skubotai priimami tam tikrai visuomenės daliai jautrūs sprendimai, keliantys nereikalingas aistras ir priešpriešą.

Švietimo ir mokslo ministras, kaip ir kiti Vyriausybės nariai, yra atsakingas už įstaty-

mais pavestą valdymo sritį. Parlamentinės kontrolės funkciją atlieka Seimo Švietimo, mokslo ir kultūros komitetas. Būna, apgalvota, kad praėjusios kadencijos Seimas priėmė naujos redakcijos Švietimo įstatymą, kuriame nustatė, jog visi Lietuvos Respublikos mokiniai turi laikyti vienodą lietuvių kalbos ir literatūros egzaminą, bet jame nenumatė pereinamojo laikotarpio, o buvusioji Vyriausybė nesudarė tinkamų ir vienodų sąlygų valstybinės kalbos mokymuisi.

Todėl sprendimas palengvinti **vienodą** lietuvių kalbos ir literatūros brandos egzaminą **visiems** Lietuvos abiturientams tėra buvusiųjų nekomunikavimo ir visuomenės nuomonės ignoravimo pasekmė švelniniamas, pakartosis, neatsisakant strateginio tikslo – vienodo lietuvių kalbos ir literatūros egzaminų.

Taip pat noriu pastebėti, kad sumaišties egzaminų sistemoje nėra. Brandos egzaminų sesija vyksta sklandžiai, egzaminai organizuojami vadovaujantis galiojančiais teisės aktais. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo sprendimas įsigalios nuo 2013 m. rugsėjo 1 d. ir 2013 m. brandos egzaminų sesijos rezultatams bei per šią sesiją brandos egzaminus laikiusiųjų asmenų teisėms studijuoti aukštosiose mokyklose jokios įtakos neturės.

Sprendimai dėl 2014 m. brandos egzaminų sesijos lietuvių kalbos ir literatūros brandos egzaminų programos ir vertinimo normų bus priimti išanalizavus ir įvertinus 2013 m. lietuvių kalbos ir literatūros brandos egzaminų rezultatus. Tai įpareigoja dary-

ti ir lietuvių kalbos ir literatūros brandos egzaminų programos 27 punktą, kuriame numatyta, kad kalbos taisyklingumo ir kalbinės raiškos normų aprašas kandidatų iš mokyklų lietuvių mokomąja kalba ir tautinės mažumos mokomąja kalba darbams vertinti pereinamuoju laikotarpiu yra nustatomas pagal Nacionalinio egzaminų centro tyrimų duomenis ir skelbiamas iki lapkričio 15 d. Taigi, iki pat 2019-ųjų kiekvienais metais privalo išanalizuoti ir įvertinti lietuvių kalbos ir literatūros brandos egzaminų rezultatus ir pagal juos numatyti vertinimo normas mokinių iš mokyklų lietuvių mokomąja kalba ir tautinės mažumos mokomąja kalba darbams vertinti.

Siekdami priimti pagrįstus sprendimus dėl 2014 m. lietuvių kalbos ir literatūros brandos egzaminų vykdysime ir kitas priemones, leisiančias objektyviai įvertinti mokinių galimybes pasirengti vienodam lietuvių kalbos ir literatūros brandos egzaminui.

Atskira problema – švietimo priežiūra, kuri pagal Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo nuostatas deleguota Švietimo ir mokslo ministerijai. Išanalizavęs praėjusio laikotarpio dokumentus, įvairias pažymas galiu konstatuoti, kad nebuvo panaudoti visi administraciniai svertai, buvę reikalingi užtikrinant priimto švietimo įstatymo normų įgyvendinimą.

Į prašymą pateikti mano poziciją dėl šių koreguoti švietimo įstatymo normas atkreipiu dėmesį, kad kol kas nei Lietuvos lenkų rinkimų akcijos frakcijai priklausantys, nei kiti Seimo nariai nėra užregistravę Seime

Švietimo įstatymo pakeitimo įstatymo projektų, kuriais būtų siekiama pakeisti dabar galiojančias nuostatas, reglamentuojančias valstybinės kalbos mokymosi sąlygas. Pateikus Seimui svarstyti konkrečius įstatymų projektus bus diskutuojama, konsultuojamasi su švietimo bendruomene. Tačiau nuostata, kad visi Lietuvos abiturientai valstybinį lietuvių kalbos ir literatūros brandos egzaminą laiko vienodą, turi išlikti. Toks reglamentavimas užtikrina visiems valstybės piliečiams lygias galimybes įgyvendinti savo teises ir teisėtus interesus. Vienodą valstybinės kalbos egzaminą laiko mūsų kaimyninėse šalyse, tarp jų ir Lenkijoje, gyvenantys lietuviai. Beje, prieš porą savaitių „Santaros-Šviesos“ konferencijoje buvęs Lenkijos švietimo ministras Mirosław Savicki, be kita ko, pasakė, kad Lenkijoje net mintis nekyla, jog lenkų kalbos egzaminas būtų kam nors kitoks.

Gerbiami Seimo nariai,

dėkoju Jums visiems už rūpinimąsi švietimo problemomis. Baigdamas norėčiau pasakyti, kad šiemet mums teks atlikti daug svarbių darbų ne tik pirmininkaujant ES Tarybai, tačiau ir sprendžiant daugelį įsisenėjusių švietimo sistemos problemų, taip pat ir tvirtinant 2014 m. švietimo biudžetą.

Rudeniop siūlysiu Seime suorganizuoti klausymus, kurių metu tiek švietimo specialistai, tiek politikai galėtų išanalizuoti pirmojo vienodo lietuvių kalbos ir literatūros brandos egzaminų rezultatus ir pateikti siūlymus, kaip sklandžiai organizuoti egzaminų sesiją kitąmet.

Mokyklų tarpusavio partnerystė suteikė galimybę specialiųjų poreikių mokiniams įgyti nepakartojamą gyvenimišką patirtį

Švietimo ir kultūros GD

Mokymosi visą gyvenimą programa

2013 m. liepos mėn. finišavo Kaišiadorių specialiosios ir Vokietijos Klopenburgo (Cloppenburg) miesto Šv. Vincento mokyklų dvišalės partnerystės Europos Komisijos finansuojamas Comenius projektas „Užsienio kalbos mokymasis, remiantis Europoje pripažinta gestų kalba bei praktine veikla, susijusia su tema „Kultūrinės tradicijos ir amatai“. Kaišiadorių specialiajai mokyklai skirta dotacija sudarė 21 tūkst. eurų, o šios mokyklos partneriams – Vokietijos Klopenburgo Šv. Vincento mokyklai – 22 tūkst. eurų. Projekto autoriai ir rengėjai – socialinis pedagogas Algis Jočiūnas, psichologė Rita Vėželiene (Kaišiadorių specialioji mokykla), Waltraud Behrens, Ilse Stenzel (Klopenburgo Šv. Vincento mokykla). Projekto koordinatorius – Kaišiadorių specialioji mokykla. Šio projekto veiklos buvo vykdomos 2 metus. Pagrindiniai projekto tikslai – sudaryti galimybę abiejų mokyklų mokiniams bendrauti tarpusavyje, pramokti partnerinės kalbos. Per projekto vykdymo laikotarpį įvyko po 2 projekto dalyvių vizitus vieno pas kitus. Atsižvelgdami į mokinių negalią ir jų ribotas galimybes mokytis užsienio kalbos, vokiečių partneriai parengė metodiką, pagal kurią abiejų mokyklų mokiniai mokėsi partnerinės kalbos pasinaudodami ir gestais.

Projektas startavo Vokietijos partnerių vizitu į Kaišiadoris. 2011 m. rugsėjo 21–28 dienomis Lietuvoje viešėjo Klopenburgo Šv. Vincento mokyklos 20 mokinių ir 10 pedagogų. Tai nebuvo vien pažintinis vizitas. Šio vizito programa buvo sudaryta taip, kad mokiniai ugdytųsi, įgytų naujų žinių, lavintų tarpusavio bendravimo įgūdžius. Dvi vizito dienas Kaišiadorių specialiojoje mokykloje vyko bendros pamokos, bendri renginiai, ekskursijos abiejų mokyklų mokiniams. Mokiniai ir pedagogai mokėsi vieni iš kitų, užsimezgė naujos pažintys, nauji ryšiai. Vokietijos partneriams didelį įspūdį padarė išvyka į Kardinolo V.Sladkevičiaus tėviškę Guronyse, šv. Mišios Kaišiadorių Katedroje, apsilankymas Kaišiadorių rajono liaudies meistrų ir menininkų L.Glinskio ir A.Skarbaliūtės, S.Glinskio, V.Kapačiūno dirbtuvėse. Kadangi visos projekto veiklos yra susijusios su Vokietijos ir Lietuvos etnokultūra ir liaudies amatais, didelis dėmesys buvo skiriamas projekto dalyvių edukaciniams užsiėmimams tema „Lietuvių liaudies amatai“. Šiuo tikslu abiejų mokyklų mokiniai keturioms dienoms iškūrė Rumšiškėse viešbutyje „Rumšiškės“. Rugsėjo 23–26 d. kiekvieną rytą 50 projekto dalyvių kolona dviračiais vykdavo į Lietuvos liaudies buities muziejų, kuriame mokiniams buvo organizuoti mokymai: 4-ių dienų edukaciniai užsiėmimai – molio darbai, kalvystė, medžio raižymas, pynimas iš vytelių – 4-ių dalyvių grupėms. Padedami ten dirbančių liaudies meistrų, mokiniai gamino įvairius darbelius, įgijo teorinių žinių ir praktinių įgūdžių, išsamiau susipažino su lietuvių liaudies amatais.

■ Klopenburgo Šv. Vincento mokyklos mokiniui J.-D.Rostui, kaip ir daugumai vaikinių, labiau patiko vyriški darbai kalvystės užsiėmimų metu.

■ Draugystės ir bendradarbiavimo simboliu tapusi obelis atspindi ir mokinių darbelyje abiejų mokyklų vadovų rankose.

■ Kalbos barjeras nebuvo kliūtis Klopenburgo Šv. Vincento mokyklos mokiniams aktyviai dalyvauti mokytojos A.Kaslienės pamokoje.

Dauguma dalyvių didžiavosi savo padarytais darbais, o vokiečių mokiniai pasigamintus darbelius išsivežė į Vokietiją, kaip patį brangiausią suvenyrą iš Lietuvos. Projekto tikslų ir uždavinių įgyvendinimas buvo analizuojamas vėliau, tačiau projekto vykdymo metu patirtos mokinių emocijos, nuotaika, nuoširdus tarpusavio bendravimas, šilti svečių atsiliepimai ir... išsiskyrimo ašaros nuteikė optimistiškai, kad projekto veiklos buvo pasirinktos ir vykdomos teisingai.

2012 m. spalio mėn. įvyko atsakomasis vizitas į Vokietiją. 20 Kaišiadorių specialiosios mokyklos mokinių ir 10 mokytojų dalyvavo išvykoje į Klopenburgo miestą. Nors išvyka į Vokietiją truko dešimt dienų, ji neprailgo, kadangi buvo turininga ir įdomi. Projekto metu abiejų mokyklų mokiniai dalyvavo keturias dienas trukusiose edukacinėse veiklose Klopenburgo buities muziejuje.

Nukelta į 11 p. ►

► Atkelta iš 10 p.

Šių veiklų metu buvo kepama duona, mušamas sviestas, projekto dalyviai gamino alavinius šaukštelius, štapavo ant medžiagos. Štapavimas ant medžiagos ir dažymas indigo dažais – išskirtinis to krašto (Žemutinės Saksonijos) amatas. Mokiniai džiaugėsi ir didžiavosi praktinės veiklos metu savo sukurtais produktais. Ekskursijų po muziejų metu projekto dalyviai susipažino su XIX a. vokiečių istorija, buitimi, amatais.

Lankydami Klopenburgo Šv. Vincento mokykloje, lietuvių ir vokiečių mokiniai suvaidino šešėlių teatro spektaklį „Laimingasis Jonas“, kurį stebėjo visa Klopenburgo Šv. Vincento mokyklos bendruomenė. Projekto dalyviai linksmiai leido ir laisvalaikį – išvyka į Groningeno miestą Olandijoje, vokiečių partnerių padovanota sekmadienio popietė Klopenburgo pramogų parke.

Viešnagė Vokietijoje mūsų mokyklos mokiniams paliko neišblėstantį įspūdį, suteikė galimybę surasti naujų draugų. Visus 2012–2013 mokslo metus projekto dalyviai susirašinėjo tarpusavyje, vieni kitiems siuntė sveikinimus, piešinius ir netgi pačių pagamintus suvenyrus. Partnerinėse mokyklose vyko integruotos pamokos, renginiai, susiję su projekto temomis.

2013 m. gegužės 28–30 dienomis įvyko dar vienas planuotas susitikimas su projekto partneriais – mokykloje lankėsi Klopenburgo Šv. Vincento mokyklos atstovai Waltraudas Behrensas ir Ilse Stenzel. Tai mokytojai, atsakingi už projekto koordinavimą Vokietijos mokykloje. Viešnagės tikslas – Comenius projekto baigiamieji darbai. Buvo aptarti projekto baigiamųjų darbų etapai, viešinimo būdai, pasidalinta atliktų tyrimų medžiaga. Buvo organizuotas baigiamasis Comenius projekto renginys mokiniams ir kitiems projekto dalyviams.

■ Projekto dalyviai džiaugėsi savo darbais, sukurtais Klopenburgo muziejuje.

■ Klopenburgo miesto pramogų parke

■ Atviros technologijų pamokos metu mokytoja J.Drumstaitė projekto dalyvius mokė gaminti lėlę iš siūlų.

Svečiai iš Vokietijos dėkojo projekto dalyviams už dalyvavimą ir bendradarbiavimą šiame projekte, teikė siūlymus tolesniam mokyklų tarpusavio bendradarbiavimo plėtojimui. Tikimasi, kad mokinių ir mokytojų tarpusavio keliones vienu pas kitus 2013–2014 m. m. pavyks finansuoti iš Vokietijos rėmėjų lėšų.

Projekto veikla buvo finansuota iš Mokymosi visą gyvenimą programos, kurią Lietuvos Respublikoje administruoja Švietimo mainų paramos fondas. Straipsnis atspindi tik autoriaus požiūrį, todėl Švietimo mainų paramos fondas ir Europos Komisija negali būti laikomi atsakingais už bet kokią straipsnyje pateikiamą informaciją naudojimą.

Algis JOČIŪNAS,

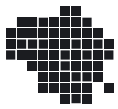
Kaišiadorių specialiosios mokyklos socialinis pedagogas,
Comenius projekto koordinators

■ Alavinių šaukštų liejimo užsiėmimas projekto dalyviams

■ Prie menininkės A.Skarbaliūtės ir jos auklėtinių keramikos darbų kolekcijos

MOKSLAS • EKONOMIKA • SANGLAUDA

EUROPOS SĄJUNGA
EUROPOS SOCIALINIS FONDAS

Kuriame Lietuvos ateitį

Mokykloje kalbėti apie vertybinį moksleivių ugdymą, visuomeninių problemų tyrinėjimą, paauglių socialinį aktyvumą yra sunkus papildomas darbas. Žinoma, jį patogiau pasilikti „lengvesniems“ laikams, kurie niekada taip ir neateis... Bet ar tikrai nėra išeities?

Kas yra pilietiškumas?

Tradiciškai pilietiškumas būdavo suprantamas kaip tautiškumas, lojalumas savo valstybei, patriotiškumas. Tačiau šiandieninei moderniai visuomenei to nebepakan-ka. Naujoji pilietiškumo samprata daug labiau orientuoja-si į jaunų žmonių socialinį aktyvumą, dalyvavimą spren-džiant bendruosius ar viešuosius reikalus (juk būtent tai ir reiškia romėniški žodžiai *res publica*) šiandieniniame pa-saulyje. Globalėjanti visuomenė keičia ir viešųjų reikalų pobūdį: vienas iš svarbiausių uždavinių yra sugebėti drau-ge sugyventi skirtingiems ir vis labiau skirtingėjantiems tos pačios visuomenės nariams. Ne mažiau svarbus yra gebėjimas dalyvauti demokratiškoje diskusijoje, atstovau-ti grupės interesams, ieškoti kompromisų.

„Atrakinti paauglius“

Jauni žmonės, ypač savo savarankiškumo siekiantys ir jį ginantys aukštesniųjų klasių moksleiviai (maždaug 14–18 m.), dar neturi daug asmeninės visuomeninio gyve-nimo patirties. Jų patirtis neatsiejama nuo jų tapatybės: jie yra savo tėvų vaikai, savo mokytojų mokiniai – tai yra priklausomi nuo autoritetų. Paauglystė juos šaukia įrody-ti savo savarankiškumą ir plėsti savo tapatybės ribas nuo-lat jas peržengiant. Taigi biologiškai jie yra pilni energijos, kūrybingi, veržlūs, ir net jeigu apspangę nuo kompiuterių ir pamokų jie atrodo nuvargę, išsekę, apatiški, tereikia tin-kamo rakto, kodo, kad jų potencialas atsivertų ir įgautų gerą, konstruktyvią (o ne destruktivią) kryptį.

Šią loginę hipotezę pastaraisiais metais pagrindė Lie-tuvos neformaliojo švietimo asociacijos „Jaunimo aka-demija“ kartu su partneriais vykdytas projektas „Atviras kodas: Pilietis“, kurio metu vyresnieji moksleiviai nefor-maliais būdais buvo skatinami imtis pilietinių iniciaty-vų (www.placiau.lt). Projekte dalyvavo per pusantro tūk-s-tančio moksleivių iš įvairių Lietuvos miestų ir regionų – jie patys išbandė, ką reiškia įgyvendinti gerą, pačių sugal-votą idėją visos bendruomenės labui. Projekto semina-ruose dalyvavę 520 mokytojų išsamiai susipažino su nau-jais neformaliais pilietinio moksleivių ugdymo metodais, kurie, pasirodo, yra tokie paprasti ir veiksmingi, kad pilie-tinis paauglių ugdymas gali tapti ne „papildomu darbu“, bet visų nuolatinių veiklų fonu, mokymosi terpe. Moky-tojai po seminarų džiaugėsi atradę, kad net ir matemati-kos pamokoje galima praktikuoti pilietiškumą, demokra-tiją, neformalumą, įkvepiančią žaismę.

Žaismė kaip mokymosi terpė

Mokykla jaunam žmogui yra pagrindinė jo kasdieny-bės ašis. Ji yra mažos bendruomenės, mini valstybės mode-lis. Čia moksleiviai ne tik gilina savo mokslines žinias, lavi-na mąstymą, bet neišvengiamai mokosi laviruoti tarp visuo-tinių taisyklių (įstatymų), pareigų, savanorystės, asmeninių ir bendruomeninių problemų, skirtingų interesų ir neišski-riamų draugysčių. Turint omenyje šiuos mokyklinės aplin-kos ypatumus, juos galima kūrybingai panaudoti keliais lygmenimis: ugdyti moksleivių pilietinį sąmoningumą; su-kurti naudą, „bendrą gėrį“ visai mokyklai (pvz., išsprendus konkrečią, net ir labai buitinę problemą); pasiekti mokslinių rezultatų (pvz., moksleiviai geriau įsisavina dėstomą me-džiagą, skatinami mąstyti, atrasti sprendinius).

Tikslai aiškūs, bet kas gi iš tikrųjų yra toji „žaismė“ ir „naujieji neformalieji“ pilietinio ugdymo metodai? „Atvi-ras kodas: Pilietis“ programą kūrę ekspertai išskyrė pro-jektingą-patyriminę veiklą kaip vieną svarbiausių pilietinio ugdymo principų. Tai reiškia, kad, norint pasiekti bet koki-tikslą, pirmiausia reikia pamatyti situaciją stambiu planu, jį suskaidyti etapais, susidaryti etapų „tvarkaraštį“, apgal-voti visas aplinkybes ir nuolat žengti mažus žingsnelius

Paaugliams mokyklose reikia žaidimų?

■ Paauglių pilietiniam ugdymui svarbiausia ne teorija, bet patyriminė veikla.

tikslo link. Veikla, kuri užpildo šį formalų projekto trafa-retą, yra tikra žaismė. Tiesa, žaidimas prasideda tik tada, kai veikti ima patys moksleiviai.

Nebijoti pasitikėti

Mokytojų, dalyvavusių projekto seminaruose, patirtis rodo, kad mokytojai linkę nepasitikėti aukštesniųjų kla-sių moksleiviais, nes yra ne kartą įsitikinę jų neatsakin-gumu. Pedagogai saugiau jaučiasi žaisdami pagal įprastas taisykles, kai moksleiviams „nuleidžiamos“ užduotys „iš viršaus“, o jie turi atsiskaityti savo mokytojui. Tokia hie-rarchija turi ir savo privalumų, tačiau pilietinis sąmonin-gumas siūlo išbandyti derybas ir pasitikėjimą vietoj aklo paklusnumo. Apibendrinus vykdyto projekto patirtį, gali-ma išskirti kelis praktinius principus, kurie gali į ugdymo procesą įlieti daugiau žaismės:

– *Diskutuokite.* Tai vienas svarbiausių principų, kurių pravartu praktikuoti kiekvieną dieną įvairiausiomis aplin-kybėmis. Pavyzdžiui, su moksleiviais nuolat aptarkite šių dienų aktualijas, sekite, kas jiems įdomu, koks jų požiūris, kokia nuomonė. Pastebėję, kas juos neramina, bandykite klausti, ką, jų manymu, galėtų padaryti jų klasė ar kiek-vienas atskirai, kad bent kiek pagerintų situaciją. Leiskite kiekvienam balsui būti išgirstam. Pravartu atsakymus ra-šyti ant lentos, kad net ir „banaliausiam“ atsakymui len-toje būtų skirta vietos. Atminkite, blogų atsakymų disku-sijose nebūna. Jeigu tai yra „formalaus dalyko“ pamoka, pvz., matematika, paklauskite moksleivių, koks pajvairi-nimui kontrolinio darbo atsiskaitymas jiems patiktų. Jei-gu jie rinktųsi lengviausius kelius, o Jūs žinote, kad turi-te laikytis tam tikro sudėtingumo lygio, argumentuokite savo poziciją kaip lygiavertę/-is diskusijos dalyvis.

– *Leiskite moksleiviams patiems įvardyti tikslą, kurį reikia pasiekti.* Labai svarbu, kad mokytojo moderuoja-mos diskusijos metu pokalbis pakryptų taip, kad galutinį tikslą arba išvadą ištartų, suformuluotų ne mokytojas, bet moksleiviai. Pačių įvardytas tikslas jiems taps jų tikslu.

– *Nebijokite moksleiviams „užkrauti“ atsakomybės, net jeigu žinote, kad jie Jus nuvils.* Iš savo klaidų mokomasi daug geriau nei iš svetimų, todėl per daug nesijaudinkite, jeigu moksleiviai Jus paves ar neatliks to, ką įsiparei-gojo atlikti. Jų nesėkmės netraktuokite kaip jų apsilėidi-mo ir nebrandumo, net jeigu jų poelgis būtent toks. Tai paprastas psichologinis triukas: jeigu žmogui sakai, kad jis yra nevykėlis, jis visada ir bus nevykėlis (nesąmoningai sieks pateisinti savo nevykėliškumą); ir atvirkščiai – jeigu „nevykėliui“ sakai, kad šį kartą nepasisekė, bet iš esmės jis turi visas galimybes ir sąlygas atlikti viską kuo puikiausiai, tada „nevykėlis“ bando pateisinti savo gabumą ir kitą kar-tą greičiausiai labiau pasistengs. Visiškas atsakomybės ati-davimas žmogui, tikras pasitikėjimas juo iš tiesų įpareigo-ja asmenį pateisinti tą pasitikėjimą daug labiau nei reika-lavimas, ultimatumas ar – juo labiau – grasinimas.

– *Girkite – ne tik kolektyvą, bet ir kiekvieną asme-niškai.* Nemanykite, kad pagyros išpaukins jaunus žmo-nes. Paaugliams ypač jų reikia, net jeigu jie ir linkę „pa-simaivyti“. Aukštesniųjų klasių moksleiviai dar tik pra-

deda stotis ant kojų kaip brandūs asmenys, todėl reikia stengtis stiprinti jų pasitikėjimą savimi. Tačiau girti rei-kia išmoningai – labiau už konkrečius darbus, pastangas, sprendimus, ryžtą, iniciatyvumą, nei už savaimines jų sa-vybes, tokias kaip fizinis dailumas, sudėjimas, ko žmogus iš esmės pasirinkti negali.

Ne per dideli žaidimams

Išvardinti ugdymo principai neatsiejami nuo naujų metodų. Daugiausia tai – interaktyvieji-simuliaciniai žai-dimai. Simuliacija remiasi kokios nors probleminės situa-cijos patyrimu saugiomis aplinkybėmis. Tai lyg konflik-to repeticija, leidžianti iš anksto išbandyti save kebliomis aplinkybėmis. Konfliktą simuliuojantys žaidimai gali būti įvairūs: pavyzdžiui, pirmiausia klasė padalijama į interesų grupes (padalijimas taip pat gali būti atliekamas žaidimo būdu: pvz., „tie, kurie turi tik vieną brolių, jungiasi į vieną grupę“, „tie, kurie turi tik vieną sesę, jungiasi į antrą gru-pę“, „tie, kurių šeimose yra daugiau nei du vaikai, jungia-si į trečią grupę“ ar pan.); pasidalijus grupėmis, pateikia-ma problema (pavyzdžiui: „Trys moksleivių grupės dabar vaidins tris interesų grupes: moksleivius, tėvus ir moky-tojus. Problema tokia: organizuojama klasės ekskursija – reikia įvykdyti istorijos pamokų programos Lietuvos is-torijos dalį ir aplankyti Kernavę bei Trakus, tačiau moks-leiviai nori pramoginės ekskursijos į vandens parką ir bū-tinai su nakvyne, kad galėtų iki vėlumos pasiausti, o tė-vai norėtų, kad vaikai sugrįžtų tą pačią dieną ir ekskursi-ja kainuotų kuo pigiau, ypač dėl to, kad klasėje yra kelios labai sunkiai besiverčiančios šeimos“). Simuliacinio žai-dimo užduotis būtų kiekvienai interesų grupei suformu-luoti savo poziciją ir aiškius argumentus, tada – derėtis ir priimti kompromisą, kuris daugiau mažiau tenkintų kiek-vieną interesų grupę.

Tai tik vienas iš gausybės pavyzdžių. Nuo žaidimų lengviau pereiti prie tikrų veiklų, imtis realių pilietinių iniciatyvų. Interneto svetainėje www.placiau.lt pateikia-mos specialiai mokytojams ir atskirai mokiniams pareng-tos pilietinių iniciatyvų skatinimo rekomendacijos („Idė-jų brandinimo ir įgyvendinimo gidas“), kuriomis laisvai gali naudotis bet kurio dalyko mokytojai ir įvairaus am-žiaus mokiniai. Taip pat yra parengta Metodinė priemo-nė mokytojams moksleivių pilietiškumui ugdyti. Tai – praktinių patarimų ir pratimų sąsiuvinio bei kompaktinės plokštelės pavidalu išleista projekto metodinė medžiaga, padėsianti mokytojams drąsiau eksperimentuoti dirbant su moksleiviais ir, tikėtina, sulaukti netikėtų malonių re-zultatų. Bent jau taip tvirtina projekto seminaruose daly-vavę ir vėliau anonimiškai apklausti mokytojai. (Projekto „Atviras kodas: Pilietis“ metodinę priemonę visiems mo-kytojams galima įsigyti nemokamai, susisiekus su projek-to administracija info@placiau.lt.)

Projektas finansuojamas pagal 2007–2013 m. Žmogiš-kųjų išteklių plėtros veiksmų programos 2 prioriteto „Mo-kymasis visą gyvenimą“ įgyvendinimo VP1-2.2-ŠMM-10-V priemonę „Neformaliojo švietimo paslaugų plėtra“.

Darniojo turizmo plėtros vizija Lietuvoje

VšĮ Kauno paslaugų verslo darbuotojų profesinio rengimo centro (toliau – Centras) Kurorto verslo skyriuje, įsikūrusiame Palangoje, 2013 m. liepos 19 d. vyko konferencija *Darniojo turizmo plėtros vizija Lietuvoje*. Jos tikslas buvo aptarti darniojo turizmo plėtros ir reikalingų specialistų profesinio rengimo problemas. Konferenciją inicijavo LR švietimo ir mokslo ministerija.

Ižangoje švietimo ir mokslo ministras Dainius Pavalkis pristatė Europos Sąjungos rekomendacijas profesinio mokymo tobulinimui bei numatomas finansavimo kryptis, taip pat paminėjo Valstybinės švietimo strategijos tikslus 2013–2022 m., išryškin-damas konferencijai aktualius veiksnius: geriau panaudoti turimas profesinio mokymo bazes, spręsti mokytojų ir dėstytojų nepakankamo profesionalumo problemą ir kitus klausimus. Šie ministro D.Pavalkio išsakyti teiginiai atspindėjo pranešimuose bei diskusijoje.

VšĮ Kauno paslaugų verslo darbuotojų profesinio rengimo centro direktorė dr. Laimutė Anužienė pranešime *Profesinio rengimo kaita užtikrinant darniojo turizmo paslaugų kokybę, remiantis VšĮ KPDVPRC Kurorto verslo skyriaus vykdomų projektų patirtimi* pristatė įstaigos patirtį, vykdančią poilsio paslaugų profesinio mokymo programas bei rengiant specialistus dirbti kurorto ir turizmo srityje. Taip pat akcentavo profesinio rengimo kaitos svarbą, siekiant užtikrinti darniojo turizmo paslaugų kokybę Lietuvoje. Direktorė teigė, jog Palangos Kurorto verslo skyriuje jau 12 metų vykdančios poilsio paslaugų programas išryškėjo darniojo turizmo specialistų rengimo specifiškumas, o kartu ir būtinybė rengti šios srities profesionalus, kurie gebėtų pateikti klientui visa apimančią poilsio paslaugų paketą. Siekiant užtikrinti kokybišką ir profesionalų darniojo turizmo specialisto parengimą reikalingas perimamumas tarp profesinio mokymo ir aukštojo mokslo. Įgyvendinant PHARE Žmonių išteklių plėtros paramos fondo projektą *Paslaugų verslo programų akreditavimo tinklo kūrimas* buvo sukurta Kurorto verslo vadybos neuniversitetinių studijų programa, kuri užtikrina kompetencijų perimamumo galimybę ir kartu su Klaipėdos universitetu (KU) Tęstinių studijų institutu buvo vykdyta 2002–2008 metais. Pažymėta, kad Centras vykdydamas įvairius projektus į darniojo turizmo srities profesinio mokymo programų intelektualiuosius ir materia-

■ Centro direktorė dr. Laimutė Anužienė aptaria darniojo turizmo specialistų rengimo klausimus (skaito pranešimą).

liusius išteklius per pastaruosius 10 metų investavo apie 9 mln. Lt. Aktualūs darniojo turizmo klausimai bei profesinio rengimo kokybės užtikrinimo bei kompetencijų perimamumo būtinumas nagrinėjamas ir atliekant mokslinius tyrimus (A.Anužio disertacija *Esminiai darniojo turizmo paslaugos pasirinkimą lemiantys veiksniai* (2012); J.Valiulienė *Kompetencijų perimamumas profesiniame rengime* (2011), J.Jocienė *Modulinės profesinio mokymo programos rengimas užtikrinant teorijos ir praktikos dermę* (2011), I.Anužienės rengiama disertacija *Sociokultūrinių kompetencijų prielaidos profesinio rengimo sistemoje* ir kt.). Šiuo metu Centre vykdoma Poilsio paslaugų agento programa, kurią baigus, bus galimybė tęsti studijas Šv. Ignaco Lojolos kolegijos Svetin-gumo vadybos studijų programoje (jau pateikta SKVC akredituoti), taip pat su Klaipėdos universitetu derinamas profesinio magistro studijų programos rengimas. Apibendrinant buvo akcentuotas šios konferencijos atitikimas Europos darnaus ir konkurencingo turizmo gairėms bei rūpestis dėl profesionalių šios srities specialistų rengi-

mo, tam reikalingas visų trijų pagrindinių darniojo turizmo plėtros dalyvių – Vyriausybės, mokymo ir mokslo institucijų bei savivaldybių ir verslo atstovų – bendras darbas ir sutarimai.

Lietuvos sveikatos mokslų universiteto Reabilitacijos klinikos prof. habil. dr. Aleksandras Kriščiūnas akcentavo holistinio požiūrio svarbą rengiant poilsio ir turizmo sferos specialistus. Pranešime *Holistinis požiūris reabilitacijoje* teigiama, kad žmogaus poilsui svarbūs net tik fiziniai, bet ir dvasiniai, emociniai / psichiniai, intelektualiniai veiksniai. Todėl yra svarbu rengti specialistus, gebančius pasiūlyti kokybiško poilsio paslaugas klientui.

KU Rekreacijos ir turizmo katedros vedėja prof. dr. Aušrinė Armaitienė pranešime *Darniojo turizmo tinklo kūrimo perspektyvos Baltijos regione* atskleidė svarbiausias šiuolaikinių darniojo turizmo tinklų pasaulyje tendencijas bei darniojo turizmo plėtros Lietuvoje raidą.

Palangos miesto savivaldybės Ekonominės plėtros skyriaus vedėja Irena Šatkauskienė pranešime *Numatomi ir vykdomi plėtros projektai Palangoje* pristatė Palangos mieste vykdomus ir numatytus vykdyti projektus. Naujai statomiems ir rekonstruojamiems objektams (Aktyvaus poilsio ir sveikatinimo kompleksas, panaudojant geoterminius vandenius; Turizmo informacijos centras ir kt.) reikės profesionalių specialistų, todėl būtina aptarti vietos bendruomenių jaunimo profesinio rengimo ir karjeros perspektyvas.

Išklausius pranešimus, vyko diskusija. Joje dalyvavo Švietimo ir mokslo ministerijos atstovai, mokslininkai, Birštono, Trakų ir Palangos savivaldybių nariai bei turizmo ir poilsio verslininkai. Svarstyti sėkmingo darniojo turizmo plėtros ir atitinkamų specialistų profesinio rengimo probleminiai klausimai. Apibendrinant diskusijų rezultatus galima teigti, jog svarbu užtikrinti kokybiš-

kas turizmo paslaugas įvairiuose Lietuvos regionuose ištisus metus, išvengiant sezoninio sukeltų problemų. Taip siekiama spręsti bedarystės problemas regionuose bei sėkmingai plėtoti darnųjį turizmą.

Vykdydami projektinę veiklą grupėse, konferencijos dalyviai suformulavo darniojo turizmo plėtros Lietuvoje gaires: pagal naujus profesinio rengimo standartus parengti profesionalius specialistus, pasižymintčius novatorišku požiūriu į kokybišką ir visavertį turizmo ir poilsio paslaugų teikimą kurortuose visus metus; kurti naujas darbo vietas, plėtojant kurorto infrastruktūrą ir ieškant naujų finansinių šaltų.

Forumo projektavimo darbo grupėse akcentuotas būtinumas patikrinti profesijos mokytojų ir dėstytojų praktinius veiklos įgūdžius bei rengti darniojo poilsio specialistų profesinio rengimo programas. Taip pat pabrėžta perimamumo nuo profesinio mokymo iki profesinės magistrantūros programų svarba. Konstatuota, jog reikia stiprinti darniojo turizmo plėtros profesinio mokymo programų materialines bazes bei su Trakų, Birštono, Neringos ir Palangos savivaldybėmis formuoti tikslines besimokančiųjų grupes.

Konferencija *Darniojo turizmo plėtros vizija Lietuvoje* yra pirmieji veiklos rodikliai, išryškinantys darniojo turizmo plėtros galimybes ir atitinkamų specialistų profesinį rengimą pagal darbo rinkos poreikius, taip pat siekiant užtikrinti kokybišką turizmo paslaugų teikimą įvairiuose Lietuvos regionuose.

Konferencijos išvalgos rodo, jog darniojo turizmo plėtros Lietuvoje tema yra aktuali, todėl 2014 metų pradžioje Birštone numatyta organizuoti kitą specialistų ir ekspertų forumą.

VšĮ Kauno paslaugų verslo darbuotojų profesinio rengimo centro informacija

Užs. 459

■ Diskusijos darbo grupėse

Vienintelis Lietuvoje Baltų dievų muziejus

Kelmės r. Vaiguvo Vlado Šimkaus vidurinės mokyklos mokytojai, paraginti direktorės pavaduotojos ugdymui S. Aginskienės, prasidėjus vasaros atostogoms lankėsi Naisių kaime (jis daugeliui Lietuvos žmonių žinomas iš serialo „Naisių vasara“). Šis gražus kaimas įsikūręs Šiaulių rajone, 7 km nuo garsiojo Kryžių kalno. Mokytoja **Felicija Vasiliauskienė** „Dialogui“ pasakoja: „Aplankėme Šiaulių krašto literatūros muziejų, kuris skaičiuoja jau 37-us metus. Čia kiekvienais metais teikiama poeto Zigmo Gaidamavičiaus-Gėlės premija už geriausią pirmąją poezijos knygą. Dviejose ekspozicijos salėse ir fonduose saugoma ir kaupiama medžiaga apie 78 praeities ir dabarties rašytojus, literatus ir kalbininkus. Patiko Naisiuose puoselėjami žemaitukų veislės žirgai. Čia įsikūrusiame žirgyne jie veisiami, prižiūrimi, treniruojami. Sudomino unikalūs Inkilų muziejus po atviru dangumi, jis supažindina žmones su inkilų ir juose gyvenančių paukščių įvairove. Bene didžiausią įspūdį paliko čia įsikūręs vienintelis mūsų šalyje Baltų dievų muziejus, kurį puošia per 50 ažuolinių baltų dievų skulptūrų. Grožėjomės pagrindinės mokyklos, bibliotekos, pašto, modernaus sporto centro, kultūros namų, parduotuvių statiniais bei gražiai sutvarkyta aplinka. Esame dėkingi gidei savanorei Vitalijai už įdomią ekskursiją po Naisius.“

■ Bene didžiausią įspūdį Vaiguvo Vlado Šimkaus vidurinės mokyklos mokytojams Naisiuose paliko čia įsikūręs vienintelis mūsų šalyje Baltų dievų muziejus, kurį puošia per 50 ažuolinių baltų dievų skulptūrų.

Ekologiška vaikystė

■ Pasaulinę aplinkos apsaugos dieną Panevėžio lopšelio-darželio „Rūta“ bendruomenė ir jos svečiai paminėjo performansu „Vaikystės šalis“ – darželio erdvėse kurtos instaliacijos iš buitinių atliekų.

Karšta vasariška saulutė sukviėtė Panevėžio lopšelio-darželio „Rūta“ bendruomenę ir svečius – lopšelių-darželių „Sigutė“, „Vaikystė“, regos centro „Linelis“ ugdytinius paminėti Pasaulinę aplinkos apsaugos dieną. Šia proga buvo surengtas performansas „Vaikystės šalis“. Šventės vedėja Musytė pasidžiaugė gražia ir švaria aplinka, subūrė orkestrą, kuriame vaikai pagrojo muzikiniais instrumentais – plastikiniais buteliais, ir pakvietė kibti į darbą – darželio erdvėse kurti instaliacijas iš buitinių atliekų. Įspūdingiausios kompozicijos prizų buvo apdovanota Panevėžio regos centro „Linelis“ komanda.

Ši šventė – tai tik viena iš aplinkosauginio projekto „Ekologiška vaikystė“ veiklų, kuriomis ugdome tausojantį požiūrį į aplinką, mokome numatyti savo veiksmų padarinius, stengiamės sumažinti didėjančią vaikų atotrūkį nuo natūralios gamtos. Labai aktyviai įsijungėme į respublikinę akciją „Mes rūšiuojam“ ir pasiekėme gerų rezultatų – surinkome 890 kg įvairios elektroninės įrangos ir baterijų (daugiausia iš Panevėžio švietimo įstaigų). Kartu su Rožyno progimnazija surengėme kūrybinių darbų iš buitinių atliekų parodą „Velykinis kiaušinis“ ir „Linksmasis šaukštas“ – vaikai, tėveliai, pedagogai dekoravo senus medinius šaukštus, kurie bus panaudoti lėlių teatro vaidinimams. „Žiemos sodo“ įkūrimas nebenaudojamos skalbyklos patalpose – dar vienas siekis sukurti naują bendruomenės tradiciją, vaikų stebėjimus ir tyrinėjimus perkelti arčiau natūralios gamtos.

Aplinkosauginiu projektu „Ekologiška vaikystė“ norėjome parodyti, kad švarią ir gražią aplinką galime susikurti patys ir koks ilgas galėtų būti daiktų gyvenimas juos išradusiai perdarant ir perkuriant bei ekologinį ugdymą susiejant su menine raiška ir kūrybiškumu.

Ina POVILAITIENĖ,

lopšelio-darželio „Rūta“ direktorės pavaduotoja ugdymui

Lietuvių kalba, kurios nesuprantame ir bijome

▷ Atkelta iš 8 p.

Kalėjime galioja savi įstatymai, sava konstitucija. „Didesni autoritetai, vadinami *zakonininkai* (= patyrę, autoritetingi nusikaltėliai), tokių žmonių kaip aš ir žurnalistų ne itin mėgsta, privengia, nes mano, kad jie yra *ožiai* (= slaptieji agentai, bendradarbiaujantys su teisėsauga išdavikai, kolaborantai), kurie iškreipia informaciją, interpretuoja savaip, nesupranta, ką rašo. O jų *paniatijos* (= pataisos namų (kalėjimo) ir nuteistųjų nerašyti, neoficialūs „įstatymai“, normos, tradicijos) yra vidinis slaptas dalykas. Bet jie man vis vien pasakojo. Sunku suprasti tokį jų santykį“, – stebisi mokslininkas.

Gilinęsis į nenorminės šnekamosios kalbos ir žargono vartoseną, R. Kudirka pastebėjo, jog kalėjimuose didžiausią įtaką ir valdžią turi ne demonstruojantys savo jėgą, o sugebantys protu ir intelektu pasinaudoti nuteistieji. Žmogus, gebantis manipuluoti kitais, žinantis, kokios yra *paniatijos* ir kaip jas išaiškinti, daro jiems didelį įspūdį, nes ši nerašyta sistema yra pakankamai paini. „Daug tirdamas ir tikslindamasis gavau keletą komplimentų iš jų pačių. Sako: „Kam čia

dabar klausinėji, tu ir pats viską puikiai žinai, pasidarei žinovas“, – prisimena VU KHF docentas.

Tyrimai praplėtė akiratį

VU KHF Lietuvių filologijos katedros docentas tvirtina, kad per visą tyrimų laiką jam pavyko atskirti dvi nesusitaikomas erdves, kontroliuoti savo kalbą ir elgesį. „Šie tyrimai mane išplėtė kaip asmenį. Dabar matau daugiau įvairių socialinių statusų. Pagal kalbą galiu pasakyti, ar pašnekovas buvo teistas ir *sėdėjęs* kalėjime. Jie vartoja specifinius, kodinius žodžius, kurie nėra perėję į bendrąją žargoną. Ilgiau pakalbėjęs įsitikinu, kad spėdamas neapsirikau“, – sako dviejų žodynų autorius.

Per pastaruosius dvejus metus išleisti 2 žodynai savo mokslinės vertės neprarado dar gerą dešimtmetį. Tačiau ateinanti nauja karta su savimi atsineša ir naują nenorminės kalbos tradiciją, kuriai įtaką daro jau nebe rusų, o anglų kalba. Todėl autorius ketina tęsti savo tyrimus ir pateikti abiejų nepaliekančių naujų rezultatų.

Giedrė RUTKAUSKAITĖ

TRUMPAS ŽODYNĖLIS

Kitokią reikšmę turintys lietuviški žodžiai – žargoniniai semantizmai:

arklys – 1. Siūlas, susukta virvė rašteliams ar daiktams perduoti (tarp kamerų, pro langus ir pan.; 2. Žmogus, nelegaliai atnešantis siuntinį ir pan.);

batonai – užmezgusios pumpurą aguonos;

centras – dilbio vena alkūnės linkyje (narkotikų švirkštimo vieta);

čeburekas – kaliniai, priklausantys panevėžiškių neoficialiai nuteistųjų grupei;

garažas – plastikinis švirkšto adatos antgalis;

kargas – nukentėjusysis, apiplėšimo, apvogimo, sukčiavimo auka;

kūmas – operatyvinis darbuotojas; operatyvinio skyriaus viršininkas; laisvės atėmimo vietos, įkalinimo įstaigos prižiūrėtojas;

olimpas – sporto salė, aikštelė;

šeima – organizuota nusikaltėlių grupuotė;

televizorius – sieninė lentyna, pakabinama ant sienos spintelė be durų su daug skyrių maistui ir daiktams laikyti.

DIALOGAS

Vyriausioji redaktorė
Elena Tervidyte
Tel. 234 4328,
mobil. 8 ~ 699 38 150,
telen@takas.lt

www.dialogas.com

PASITEIRAUTI – tel. 234 1571

Redaktorė **Lizeta Lozuraitytė**: redaktore@dialogas.com; tel. 234 0482
Apžvalgininkas **Vytautas Strazdas**: apzvalgininkas@dialogas.com; tel. 234 6943
Korektorė **Lina Paragytė**: korektura@dialogas.com
Maketuotojas **Arturas Gusevas**: maketas@dialogas.com
Vyr. buhalterė **Rasa Krilavičiūtė**: buhalterija@dialogas.com
Administratorė: info@dialogas.com; tel./faksas 234 1571
Prenumerata: prenumerata@dialogas.com

Savaitraščio indeksas 0017.
Redakcija: Antakalnio g. 31, LT-10312 Vilnius. Faksas 234 1571
Įmonės kodas 221262680. Atsiskaitomoji sąskaita LT72 70440 60001118958
AB SEB bankas. Banko kodas 70440.

Straipsnių autorių mintys gali nesutapti su redakcijos nuomone. Už reklamos, skelbimų ir mokamų straipsnių turinį redakcija neatsako. Rankraščiai neregistruojami ir negrąžinami. Kopijuoti ar platinti savaitraštyje publikuojamą medžiagą be redakcijos sutikimo draudžiama.

Leidžia UAB „Polilogas“.

REMIA

SPAUDOS,
RADIO IR
TELEVIZIJOS
RĖMIMO
FONDAS

Media Support Foundation

Išleina ketvirtadieniais.
Laikraštis leidžiamas nuo 1992 m. sausio 10 d. SL 093. 4 sp. I. Tir. 1879 egz.
Spausdino UAB „Lietuvos rytas“ spaustuvė,
Gedimino pr. 12a, LT-01103 Vilnius.
ISSN 1392-1916

Akimirka, kai grįžo LDK dvasia

Seno dvaro parkas ir romantiški rūmų griuvėsiai buvo natūralus tos iškilmingos jaunų žmonių eisenos, skambant polonezui, kraštovaizdis – nebuvo galima atitraukti akių nuo taip derančių prie tos aplinkos kostiumų ir jaunuolių, dar mokių, bet tokių šviesių, elegantiškų ir susikaupusių... Nuostabu – iš kur toks lengvumas ir nesuvaldintas noras šokti tokį „nuobodų“, seną šokį? Repetuoja viso labo pusantros valandos, o viskas einasi puikiai – ir tai vasarą, atostogų metu, kai bet kokia organizuota veikla, atrodytų, turi susilaukti mažų mažiausiai ignoravimo...

Nežinau, nerandu atsakymo, – gal tai puikios šokio mokytojos iš Šalčininkų Danutos Mureikienės nuopelnas? O gal kai kurie kolektyvinės pašmonės aiškintojai įžvelgtų čia istorinės tautos atminties apraiškas? Niekada net to šokio pavadinimo negirdėję jaunuoliai per kolektyvinę tautos atmintį pašmoningai atpažįsta artimus garsus, intonacijas... Nežinau, bet gal ir ne tai svarbiausia – daug svarbiau, kad šoko dviejų skirtingų Lietuvos rajonų – Šalčininkų ir Kupiškio jaunuoliai, kalbantys skirtingomis kalbomis (Jano Sniadeckio gimnazijos auklėtinių gimtoji kalba lenkų), bet puikiai susikalbantys ir suprantantys vieni kitus.

Trumpa vasaros stovykla Žemutinėje Palėvenėje pasvetingą Komaro giminės dvaro paveldėtoją ponį Nijolę Milakniene: čia ir susitiko abiejų rajonų panašaus amžiaus jaunuoliai, kurie, vadovaujami mokytojų, domėjosi dvaro praeitimi ir dabartimi, muzikavo, šoko, piešė, fotografavo, sukūrė mėgėjišką filmuką... Žinoma, ir sportavo, ir maudėsi, ir iki paryčių užsibūdavo prie laužo brazdindami gitaras... Daug sužinojome vieni apie kitus, maloniai buvome nustebinti, kad svečiai puikiai kalba lietuviškai

■ Polonezas istorinėje aplinkoje

Brigitos Dragunaitės nuotr.

nors ir su maloniu ausiai akcentu. Puiku, kad Lietuva tokia turtinga: jos įvairakalbiai piliečiai – tiesioginiai tos pačios Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės palikuonys. Turėtume siekti, kad visų tautų žmonės Lietuvoje jaustųsi puikiai – tai valstybės tvirtybės laidas. Tačiau, deja, ne visada taip yra. Gaila, bet ne visada objektyvią informaciją apie tai, kaip gyvena žmonės čia pat Lietuvoje, galima susidaryti iš žiniasklaidos – tiesioginis bendravimas daug geresnis būdas, ypač jauniems žmonėms, kuriems mažiau svarbi suaugusiųjų patirtis ir stereotipai.

Klausimas, tiesą sakant, fundamentalus: ar mes savo valstybę kildiname iš LDK, ar tik iš tarpukario Lietuvos respublikos? Jei iš pastarosios, tai kaip čia dera Žalgirio

mūšio jubilėjaus valstybinio masto minėjimas, Valdovų rūmų atstatinėjimas, paminklai Mindaugui, Gediminui, Vytautui? Vadinasi, LDK palikimo neatsisakome. O jei taip – tai tenka jį priimti visą, su visomis jo spalvomis ir daugiatautiškumu, kurio apraiškų dar turime. Sakau „dar“, nes neaišku, ar tiems žmonėms užteks valios ir pasiryžimo išlaikyti savo LDK laikus siekiantį tautinį tapatumą. Praradimas būtų dvigubas, kaip ta nelemta „W“ raidė, su kuria ir mano prosenelio pavardė iškalta antkapyje.

Algirdas VENCKUS,

Kupiškio r. Rudilių Jono Laužiko pagrindinės mokyklos direktorius,

Jerzy Giedroyc dialogo ir bendradarbiavimo forumo narys

➤ MOKYKLOSE

Prie ištakų sugrįžę

Po 42 metų į Grinkiškio vidurinę mokyklą (Radviliškio r.) susirinkę jos 24-os laidos abiturientai pristatė savo parengtą knygą „Gyventi pakilome nuo Šušvės krantų“.

„Šios laidos abiturientai išsiskyrė energija, kūrybiškumu, dideliais siekiais, – pasakoja „Dialogui“ buvusi Grinkiškio vidurinės mokyklos direktorė ir chemijos mokytoja **Irena Birutė Žmoginienė**. – Daugelis jų pasiekė karjeros aukštumų, susikūrė geras gyvenimo sąlygas. Jie išliko dori, jautrūs, mylintys savo gimtinę. Prieš dvejetą metų susitikę gimtinėje, visi vieningai nusprendė parašyti knygą apie savąją mokyklą, mokytojus ir tuos kelius, kuriuos kiekvienam iš jų teko nueiti siekiant užsibrėžtų tikslų. Manys: tegul šie prisiminimai tampa pamokomis jaunajai kartai. Įgyvendinti sumanymą ėmėsi šios laidos atstovas, šiuo metu Lietuvos žurnalistų sąjungos narys, dienraščio „Lietuvos žinios“ korespondentas Feliksas Žemulis. Jis kantriai rinko mokytojų ir buvusių šios laidos mokinių prisiminimus apie mokyklą, jos tradicijas, apie mokinių gyvenimo kelius. Feliksą moraliai palaikė ir leidžiamai knygai daug įdomių faktų, dokumentų iš klasės gyvenimo pateikė buvusi klasės seniūnė Zita Steponavičiūtė-Čiučelienė. Knygos rengimo darbai truko dvejus metus.“

Susitikime buvo išsakyta daug gražių žodžių mokytojams, buvusiems mokyklos mokiniams, kurie jau švenčia savo šešiasdešimtuosius jubiliejus, ir klasės auklėtojai Zofijai Radavičienei, pažyminti 85-ąją gimtadienį.

„Po šio renginio supratau, kad mokytojo darbas nėra beprasmiškas – tokie ugdytiniai yra mokyklos pasididžiavimas. Jie – Lietuvos turtas“, – apibendrina informacijos autorė I.B.Žmoginienė.

Tarmiška aloviškių vasaros stovykla

Vaikų vasaros užimtumo stovyklą „Tarmė – mūsų svarbumas, mūsų gyvastis“ Alytaus r. Alovės pagrindinėje mokykloje šią liepą lankė 20 minėtos ugdymo įstaigos mokinių. Vykdam etnokultūrinę veiklą, vaikai buvo supažindinami su Lietuvoje esančiais etnografiniais regionais, tarmių ypatumais. Pasak „Dialogui“ apie stovyklą parašiusių jos organizatorių pradinį klasių mokytojų **M.Navickienės, D.Jakubavičienės** ir pradinį klasių bei muzikos mokytojos **A.Pajedaitės-Jarmalavičienės**, stovyklos metu stengiasi kalbėti, bendrauti dzūkiska šnektą. Stovyklos dalyvių veikla vyko mokykloje ir už jos ribų: Alytaus mieste bei Varėnos rajone Merkinėje.

Vaikai kūrė stovyklos taisykles, šūkį, rytinį pasisveikinimą ir atsisveikinimą, stovyklos emblemą ir vėliavą; naudodami IKT ir pasitelkdami kitus informacijos šaltinius rinko medžiagą apie etnografinių regionų tarmių skirtumus, ieškojo patarlių, priežodžių, mįslių, žaidimų ir dainų apie bites. Suradę jas, su dideliu entuziazmu skaitė visų regionų tarmėmis.

Alytaus A.Jonyno memorialiniame muziejuje dalyvauta edukacinėje programoje „Bitutė pilkoji, iš kur medų nešioji“. Vaikai sužinojo, kaip gyvena bičių šeima,

ką ji veikia, kaip dirba, kaip tvarkosi, kodėl bitės ne visus gelia. Apžiūrėjo įvairius avilius, vaišinosi medumi. Sodelyje vaikai ieškojo paslėptų žiedų, minė mįsles, žaidė ir šoko įvairius liaudies žaidimus apie bites.

Su gera nuotaika ir vėliava priešaky nukeliauta į Merkinę. Dzūkijos nacionalinio parko Merkinės lankytojų centro vyriausioji specialistė L.Saviščenienė gimtąją dzūkų tarmę pasakojo apie dzūkų gyvenimo būdą, papročius, tradicijas, amatus. Stovyklautojai apžiūrėjo keramikos darbus bei iš šiaudų pagamintus paveikslus, išpūdingus šiaudinius sodus. Pasivaikščioti ir po pačią Merkinę. „Susipažinome su jos istorija bei bažnyčia, užkopėme į Merkinės piliakalnį, gerėjomės Merkio ir Nemuno santaka. Čia įvyko ir stovyklautojų „Dzūkelių“ krikštas“, – pasakoja pedagogės.

Gera nusiteikę smalsūs stovyklautojai dalyvavo Alytaus kraštotyros muziejaus edukacinėje programoje „Puodininkystė“. Pamokėlę vedusi muziejininkė G.Dusevičiūtė supažindino vaikus su seniausiomis keramikos rūšimis, molio savybėmis ir dirbiniais. Kiekvienas vaikas, gavęs po molio gabalėlį, išbandė jo savybes – stengėsi kuo daugiau nulipdyti ir papuošti savo moli-

nį indą (mediniais pagaliukais, virvelėmis ir savo nagučiais).

„Paskutinę stovyklos dieną organizavome tarmių popietę „Dainuokim aukštaičiai, dainuokim žemaičiai, dainuokim visa Lietuva“. Jos metu stovyklautojai ieškojo įvairių tarmių žodžių dainų tekstuose, bandė išsiaiškinti jų reikšmę. Vyko tarmių varžytuvės „Tarmių turtai“, jų metu kiekvienas dalyvis turėjo paskaityti nurodytą tarmę. Po įtemptos kovos iš surinktų ir išdžiovintų Dzūkijos pievose žolynų vaikai gamino žolynėlių – batikos darbelius.

Į kiekvienos dienos veiklą buvo integruojama smulkioji tautosaka, dainos ir žaidimai“, – pasakoja Alovės pagrindinės mokyklos mokytojos.

➤ ŠIAME „DIALOGO“ NUMERYJE MINIMA UGDYMO ĮSTAIGA

21

„Atžalyno“ gimnazija, Kėdainiai
„Santaros“ vidurinė, Vilnius
Alovės pagrindinė, Alytaus r.
Baisogalos gimnazija, Radviliškio r.
Grigiškių „Šviesos“ gimnazija, Vilniaus sav.
Grinkiškio Jono Poderio vidurinė, Radviliškio r.
Jano Sniadeckio gimnazija, Šalčininkai
Kauno technologijos universiteto gimnazija, Kaunas
Licėjus, Klaipėda
Licėjus, Vilnius
Lopšelis-darželis „Rūta“, Panevėžys
Lopšelis-darželis „Sigutė“, Panevėžys
Lopšelis-darželis „Vaikystė“, Panevėžys
Marijonų gimnazija, Marijampolė
Raudondvario gimnazija, Kauno r.
Rožyno progimnazija, Panevėžys
Rudilių Jono Laužiko pagrindinė, Kupiškio r.
Simono Daukanto gimnazija, Šiauliai
Specialioji, Kaišiadorys
Vaiguvo Vlado Šimkaus vidurinė, Kelmės r.
Žvėryno gimnazija, Vilnius

■ Vaikų vasaros užimtumo stovykla „Tarmė – mūsų svarbumas, mūsų gyvastis“ Alytaus r. Alovės pagrindinėje mokykloje

Lietuvių ir lenkų istoriją sieja dabartis

■ Kauno rajono jaunieji žurnalistai, savivaldybės atstovai, VVG nariai su Prezidente Dalia Grybauskaite

Ankstyvas liepos 13-osios rytas buvo džiugi žinia jauniems Kauno rajono žurnalistams, kuriuos subūrė Kauno rajono vietos veiklos grupės (VVG) pirmininkas V.Zubas ir projektų koordinatore J.M.Malinauskaitė. Jaunimo ir Kauno rajono VVG nariai išvyko į Lenkiją.

Dvejus metus Kauno rajono ir lenkų Myslibužo apskrities mokiniai gilinosi į Stepono Dariaus ir Stasio Girėno, transatlantinių skrydžių pasaulyje pradininkų, istoriją. Tikslas buvo jaunimo akimis perteikti bendras dviejų kaimynių – Lietuvos ir Lenkijos – istorijos sąsajas, visai lietuvių bendruomenei reikšmingus įvykius ir su lakūnu žygdarbiu susijusias šių dienų aktualijas. Pirmaisiais metais jaunieji šalių žurnalistai (iš abiejų pusių po 11) ir jų vadovai svečiavosi Lenkijoje Chočšno, Mysliborzo miesteliuose ir Kauno rajone, Kačerginėje. Jaunimo kartu praleistas laikas davė vaisius. Išleistas 80-ies puslapių albumas, kuriame straipsniais, laiškais, reportažais, dienoraščių skelbiamos moksleivių įžvalgos, pastebėjimai, išgyvenimai, prisiminimai iš

aplankytų vietų Lenkijoje ir Lietuvoje, publikuojama nuotraukų. Kiekvienas jaunas žmogus pažvelgė į Lenkijos ir Lietuvos istorijos įvykius kiek kitokiu rakursu. Lietuviai daugiau akcentavo žodį „istorija“, o lenkai – žodį „jungia“.

Liepos 15 d. aktyviausi projekto dalyviai, vadovai, koordinatoriai, Kauno miesto ir rajono valdžios atstovai, Kauno rajono bendruomenės nariai dalyvavo S.Dariaus ir S.Girėno žuvimo 80-ųjų metinių minėjime Pšelnike (Soldino girioje). Renginio svečiams buvo

įteiktas spalvotas albumas „Pšelnik – istorija, kuri jungia“.

„Pasieltas tikslas, mokiniai suprato jau be žodžių ir mokymų, kas yra patriotizmas, ką reiškia laikyti savo rankoje trispalvę, pabūti kartu su Lietuvos Prezidente Dalia Grybauskaite ir braukti draugystės sąsają toli nuo gimtųjų namų, išsklaidyti visas nesutarimų bangas tarp dviejų tautų, kurios dažnai pas mus eskaluojamos“, – rašo „Dialogui“ šios informacijos autorė Kauno r. Raudondvario gimnazijos mokytoja, jaunųjų žurnalistų vadovė Apolonija Kožėvnikovienė.

➤ MOKYKLOSE

Įteikti brandos atestatai

■ Iškilminga atestatų įteikimo ceremonija Marijonų gimnazijos šių metų abiturientams vyko Marijampolės Šv. arkangelo Mykolo mažojoje bazilikoje.

Levitas Kiverienės nuotr.

**Gerbiami mokytojai, direktoriai, darželių auklėtojai, dėstytojai,
„Dialogas“ – Jūsų profesinis laikraštis.
Kviečiame prenumeruoti ir siūlome 3 variantus –
rinkitės Jums patogiausią!**

I.

Popierinė laikraščio versija

Užsiprenumeruoti galima:

- Interneto svetainėje www.dialogas.com. Raskite prenumeratos nuorodą, ją paspauskite, užpildykite pateiktą formą ir šią atsiųskite į redakciją.
- Visuose „Lietuvos pašto“ ir „Lietuvos ryto“ skyriuose – tradiciškai.

Prenumeratos kaina:

- » visiems metams – 175,89 Lt,
- » pusei metų (6 mėn.) – 95,94 Lt,
- » 3 mėn. – 47,97 Lt,
- » 1 mėn. – 15,99 Lt.

II.

Elektroninė laikraščio versija

Prenumeruoti galite adresu

<http://www.dialogas.com/pdf-prenumerata/>

Prenumeratos kaina

FIZINIAMS asmenims:

- » visiems metams – 87,95 Lt,
- » pusei metų – 52,77 Lt,
- » 3 mėn. – 29,74 Lt,
- » 1 mėn. – 10,00 Lt.

JURIDINIAMS asmenims

(tiems, kam reikalinga sąskaita faktūra):

- » visiems metams – 115,69 Lt,
- » pusei metų – 63,74 Lt,
- » 3 mėn. – 32,57 Lt,
- » 1 mėn. – 11,79 Lt.

III.

Tinklapis – dialogas.com

www.dialogas.com – nuomonių ringas

- ⊙ Švietimo aktualijos
- ⊙ Straipsnių fragmentai
- ⊙ Internetinė apklausa
- ⊙ Nuotraukos, nuorodos, komentarai, archyvai
- ⊙ Kita naudinga informacija

Jei kiltų klausimų, paskambinkite į redakciją tel. (8 ~ 5) 234 1571 arba parašykite info@dialogas.com – ir gausite visą Jus dominančią informaciją.

Jei nespėjote „Dialogo“ užsiprenumeruoti Lietuvos pašto skyriuose, galite tai padaryti mūsų internetinėje svetainėje www.dialogas.com bet kuriuo metu.

Ačiū, kad prenumeruojate „Dialogą“.